

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Četrto poročilo o izvajanju Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020

Julij 2020

Kazalo

1 Ključne ugotovitve.....	4
2 Ocena doseganja ciljev.....	6
2.1 Doseganje ciljev po Odločbi 406/2009/ES.....	6
2.2 Doseganje sektorskih ciljev omejevanja emisij toplogrednih plinov iz OP TGP 2020.....	7
2.2.1 Promet.....	8
2.2.2 Kmetijstvo.....	8
2.2.3 Široka raba – stavbe.....	9
2.2.4 Industrija ne-ETS.....	9
2.2.5 Energetika ne-ETS.....	9
2.2.6 Odpadki.....	10
2.2.7 LULUCF – raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo.....	10
2.2.8 Prve ocene emisij TGP za leto 2019.....	10
3 Analiza glavnih kazalcev izvajanja OP TGP 2020.....	12
3.1 Promet.....	12
3.2 Kmetijstvo.....	12
3.3 Široka raba – stavbe.....	13
3.4 Industrija ne-ETS.....	14
3.5 Odpadki.....	15
3.6 Zelena gospodarska rast.....	15
4 Pregled ukrepanja in priporočila po sektorjih.....	16
4.1 Zelena gospodarska rast.....	16
4.2 Promet.....	18
4.3 Kmetijstvo.....	21
4.4 Široka raba – stavbe.....	23
4.5 Industrija ne-ETS.....	26
4.6 Energetika ne-ETS.....	27
4.7 Odpadki.....	28
4.8 LULUCF – raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo.....	29
4.9 Večsektorski ukrepi.....	30
4.10 Izobraževanje, usposabljanje, informiranje, ozaveščanje.....	31
5 Financiranje izvajanja ukrepov.....	33
6 Zaključek.....	35

Kazalo slik

Slika 1	Gibanje emisij ne-ETS v obdobju 2005–2018 v primerjavi s ciljnim emisijami v obdobju 2013–2020. Prikazan je indeks rasti, preračunan glede na emisije v letu 2005	7
Slika 2	Struktura emisij TGP po sektorjih ne-ETS v letu 2018	8
Slika 3	Gibanje emisij ne-ETS po sektorjih v obdobju 2005–2018 v primerjavi s projekcijami za leto 2020 in linearno potjo do ciljev v obdobju 2012–2020 (črtkane črte).....	11
Slika 4	Izplačane nepovratne spodbude za ukrepe zmanjševanja emisij TGP po sektorjih.....	33
Slika 5	Finančna sredstva za ukrepe zmanjševanja emisij TGP v obdobju 2014-2019 po virih sredstev...	34
Slika 6	Investicije in nepovratne finančne spodbude za ukrepe zmanjševanja emisij TGP ter učinki na zmanjšanje emisij TGP v gospodinjstvih, javnem sektorju, gospodarstvu in prometu.....	34

Kazalo tabel

Tabela 1	Indikativni sektorski cilji zmanjšanja emisij TGP v sektorjih, ki niso vključeni v shemo trgovanja z emisijskimi kuponi, do leta 2020 glede na leto 2005, ki si jih je Slovenija zastavila z OP TGP 2020 ter njihovo doseganje.....	6
----------	---	---

1 Ključne ugotovitve

Četrto letno poročilo o izvajanju Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (v nadaljnjem besedilu: OP TGP 2020) podaja oceno doseganja emisijskih ciljev in pregled izvajanja ukrepov za ne-ETS sektorje, ki so predmet Odločbe 406/2009/ES¹.

Poročilo je narejeno na osnovi Podnebnega ogledala 2019 in Podnebnega ogledala 2020, ki sta bila pripravljena v sklopu projekta LIFE Podnebna pot 2050², ki ga sofinancira Ministrstvo za okolje in prostor. Zvezki Podnebnega ogledala 2019 in Podnebnega ogledala 2020, kot strokovna podlaga, pripravljena s strani Instituta »Jožef Stefan« s partnerji³, prikazujejo končne evidence za emisije toplogrednih plinov za obdobje do leta 2018, postavljajo oceno za leto 2019, podajajo glavne ugotovitve spremljanja izvajanja ukrepov zmanjšanja toplogrednih plinov za leti 2018 in 2019 ter podajajo usmeritve za odločanje.

Četrto letno poročilo o izvajanju OP TGP 2020 kaže, da je Slovenija v letih 2017 in 2018 svoje obveznosti po Odločbi 406/2009/ES izpolnila. Zastavljene letne cilje je v obeh letih presegla, saj so bile emisije toplogrednih plinov iz ne-ETS sektorjev nižje od dovoljenih, in sicer v letu 2017 za 11,5 % ter v letu 2018 za 10,0 %. V obdobju 2005-2018 so se skupne ne-ETS emisije zmanjšale za 5,9 %, kar je precej manjše zmanjšanje kot v sektorju ETS, kjer so se emisije zmanjšale za 25,8 %. Glavni razlog za manjše zmanjšanje emisij v ne-ETS sektorjih je povečevanje emisij v sektorju promet, ki je v letu 2018 v skupnih ne-ETS emisijah dosegal že skoraj 53 %. V obdobju 2005-2018 so se emisije v sektorju promet povečale za skoraj 32 %, zato promet zahteva prednostno obravnavo ukrepov predvsem na področju povečanja deleža obnovljivih virov energije v prometu, povečanja obsega javnega potniškega prometa ter drugih področjih trajnostne mobilnosti.

Emisije se povečujejo tudi v sektorjih industrija ne-ETS in energetika ne-ETS. V sektorju energetika ne-ETS se emisije povečujejo od leta 2014, vendar je zaradi zmanjšanja emisij v celotnem obdobju 2005-2018 cilj v letu 2020 še vedno dosegljiv. Emisije v industriji ne-ETS se povečujejo od leta 2013. Sektor se od indikativnega cilja OP TGP 2020 oddaljuje, saj je bil v letu 2018 od cilja nižje že za 19,5 odstotne točke.

Emisije v sektorjih široka raba (stavbe) in ravnanje z odpadki se od leta 2016 zmanjšujejo, kar kaže na uspešno doseganje cilja.

Emisije v sektorju kmetijstvo so se v letu 2017 zmanjšale za 2 %, v letu 2018 so ostale na enaki ravni kot v letu prej. Dolgoročni trendi za kmetijstvo so stabilni in v skladu z zastavljenim ciljem.

V času sprejemanja ciljev za leto 2020, je bilo zavedanje o resnosti podnebne krize manjše in zato tudi ni bilo širšega političnega soglasja za zastavljanje ambicioznejših podnebnih ciljev. Tako iz prvega obdobja, v katerem je bilo potrebno emisije TGP omejiti na 4 % povečanje, počasi vstopamo v drugo obdobje, obdobje 2021-2030, ki Slovenijo po Uredbi (EU) 2018/842⁴ obvezuje, da emisije TGP v ne-ETS sektorjih zmanjša za 15 % glede na leto 2005. Še več, Slovenija si je v Celovitem nacionalno energetskem podnebnem načrtu (NEPN), sprejetem v začetku leta 2020, zastavila še strožji cilj, in sicer 20 % zmanjšanje emisij TGP v ne-ETS sektorjih. Zato trenutno doseganje cilja tako še ne pomeni

¹ Odločba 406/2009/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 23. aprila 2009 o prizadevanju držav članic za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, da do leta 2020 izpolnijo zavezo Skupnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (UL L št. 140 z dne 5. 6. 2009, stran 136).

² LIFE Podnebna pot 2050, Slovenska podnebna pot do sredine stoletja (LIFE ClimatePath 2050 »Slovenian Path Towards the Mid-Century Climate Target«, LIFE 16 GIC/SI/000043).

³ ELEK, načrtovanje, projektiranje in inženiring, d. o. o., Gradbeni Inštitut ZRMK (GI ZRMK), d. o. o., Inštitut za ekonomska raziskovanja (IER), Kmetijski inštitut Slovenije (KIS), PNZ svetovanje projektiranje, d. o. o., Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in zunanji izvajalci.

⁴ Uredba (EU) 2018/842 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov za države članice v obdobju od 2021 do 2030 kot prispevku k podnebnim ukrepom za izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 (UL L 156, 19.6.2018, str. 26).

dolgoročnega obvladovanja emisij in zato dosego cilja v letu 2030 ter tudi cilja podnebno nevtralne družbe v letu 2050. Neizpolnjevanje dolgoročnih podnebnih ciljev bo z okoljskega, socialnega in ekonomskega vidika negativno vplivalo na družbo kot celoto, zato je potrebno prizadevanja za zmanjšanje emisij TGP na nacionalni ravni okrepiti in obravnavati prednostno. Še naprej je potrebno spodbujati povečevanje nepovratnih javnih sredstev za spodbujanje ukrepov zmanjševanja emisij TGP na področju vseh sektorjev, še posebej prometu, medtem ko je potrebno subvencije, ki prispevajo k povečevanju emisij TGP, do 2030 znatno zmanjšati. Ker dolgoročni prehod v nizkoogljično družbo temelji na uvajanju načel krožnega gospodarstva, je potrebno okrepiti spodbujanje ukrepov URE in OVE, postaviti konkretnejše cilje za prehod v nizkoogljično družbo, opredeliti količinske cilje za spremljanje doseženih učinkov ukrepov in zagotoviti dolgoročno in kontinuirano porabo finančnih sredstev.

Za učinkovitejše doseganje podnebnih ciljev pa je za oblikovanje politik in napredek pri izvajanju ukrepov v prvi vrsti potrebno, poleg ustreznih in zadostnih finančnih in pravnih sredstev, odpraviti tudi sistemsko kadrovske podhranjenost ter ključne akterje dodatno usposobiti in med seboj povezati.

2 Ocena doseganja ciljev⁵

V tabeli 1 so na kratko povzete ugotovitve, ki so podrobneje predstavljene v podpoglavjih 2.1 in 2.2.

Tabela 1: Indikativni sektorski cilji zmanjšanja emisij TGP v sektorjih, ki niso vključeni v shemo trgovanja z emisijskimi kuponi, do leta 2020 glede na leto 2005, ki si jih je Slovenija zastavila z OP TGP 2020 ter njihovo doseganje

	Indikativni sektorski cilji zmanjšanja emisij TGP v letu 2020 glede na 2005	Dosežena sprememba v obdobju 2005-2018	Doseganje indikativnega cilja v letu 2020	
Promet	+27 %	+31,9 %	☹️	V letu 2017 so se emisije zmanjšale, v letu 2018 ponovno povečale. Ocene za 2019 kažejo ponovno znižanje. Izpolnjevanje cilja v letu 2020 je pod vprašajem.
Kmetijstvo	+5 %	-0,6 %	😊	V letu 2017 so se emisije zmanjšale, v letu 2018 ostajajo na enaki ravni kot leto prej. Trend je stabilen, spremembe počasne, kar kaže na uspešno doseganje cilja.
Široka raba	-53 %	-51,1 %	😊	Emisije se od leta 2016 zmanjšujejo. Izpolnjevanje cilja v letu 2020 ostaja nekoliko negotovo.
Industrija ne-ETS	-42 %	-22,5 %	☹️	Emisije se od leta 2013 povečujejo. Najbolj so se povečale v letu 2018. Oddaljenost od cilja se povečuje.
Energetika ne-ETS	+6 %	-12,8 %	😊	Emisije se od leta 2014 povečujejo. Cilj v letu 2020 je dosegljiv.
Odpadki	-44 %	-40,4 %	😊	Emisije se od leta 2016 zmanjšujejo. Cilj v letu 2020 je dosegljiv.
SKUPAJ	+4 %	-5,9 %	😊	Zmanjševanje emisij kaže na uspešno doseganje cilja v letu 2020.

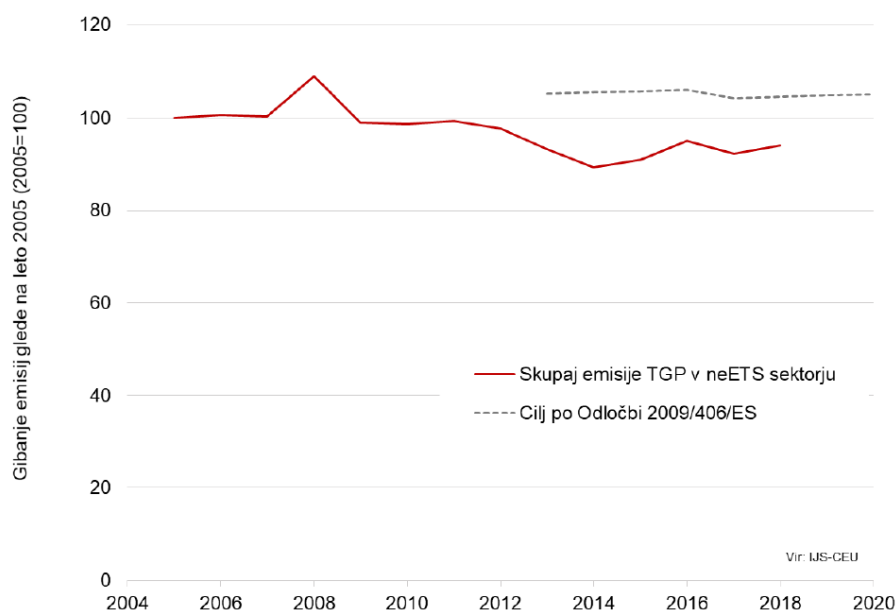
2.1 Doseganje ciljev po Odločbi 406/2009/ES

Odločba 406/2009/ES Slovenijo obvezuje, da do leta 2020 (glede na leto 2005) emisij toplogrednih plinov iz ne-ETS sektorjev ne bo povečala za več kot 4 %. Omenjena odločba določa najmanjši prispevek držav članic za doseganje zaveze zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v obdobju 2013 – 2020. Leta 2013 je ciljna vrednost znašala 12.324 kt CO₂ ekv, za leto 2020 pa znaša 12.307 kt CO₂ ekv⁶. Cilji za vmesna leta sledijo linearnemu povečanju med tema letoma.

V letih 2017 in 2018 je Slovenija letna cilja emisij toplogrednih plinov dosegla - emisije iz ne-ETS sektorjev so bile v letu 2017 za 11,5 % nižje od letnega cilja, v letu 2018 za 10,0 %. V primerjavi z letoma 2015 in 2016, ko so emisije naraščale, so se emisije v letu 2017 zmanjšale za 3 %. V letu 2018 so se emisije ponovno povečale, in sicer za 2 % (Slika 1).

⁵ Nekatere emisijske vrednosti za leto 2017 v tem poročilu se razlikujejo od vrednosti Podnebnega ogledala 2019 zaradi upoštevanja izboljšane vsakoletne metodologije izračuna evidenc emisij.

⁶ Izvedbeni sklep Komisije št. 2013/634/EU z dne 31. oktobra 2013 o prilagoditvah dodeljenih letnih emisij za države članice za obdobje 2013 do 2020 v skladu z Odločbo št. 406/2009/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL L št. 292 z dne 1.11.2013, stran 19) in Sklep Komisije (EU) 2017/1471 z dne 10. avgusta 2017 o spremembi sklepa 2013/162/EU zaradi pregleda dodeljenih letnih emisij za države članice za obdobje od 2017 do 2020 (UL L št. 209 z dne 12. 8. 2017, stran 53).

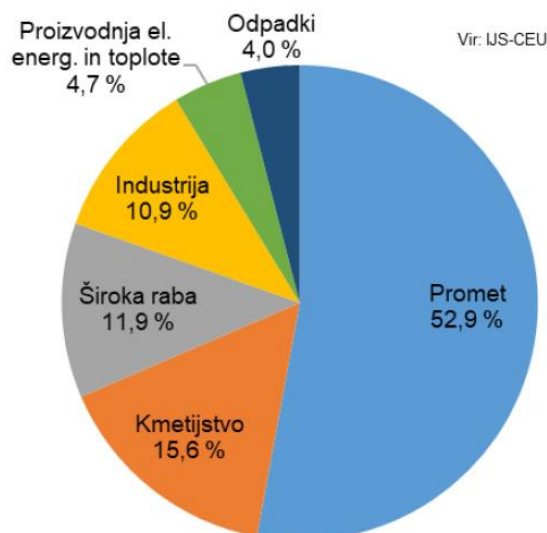

Slika 1: Gibanje emisij ne-ETS v obdobju 2005–2018 v primerjavi s ciljnimi emisijami v obdobju 2013–2020. Prikazan je indeks rasti, preračunan glede na emisije v letu 2005 (Vir: IJS-CEU)

2.2 Doseganje sektorskih ciljev omejevanja emisij toplogrednih plinov iz OP TGP 2020

Leta 2018 so v celotnem gospodarstvu emisije ne-ETS sektorjev predstavljale 62,9 %. Več kot polovica emisij med ne-ETS sektorji je pripadla sektorju promet, ki je tudi edini sektor v katerem so se v obdobju 2005-2018 emisije TGP povečale, in sicer za 1.408 kt CO₂ ekv. V ostalih sektorjih skupaj so se emisije TGP v istem obdobju zmanjšale za 2.102 kt CO₂ ekv.

V obdobju 2005-2018 so se skupne ne-ETS emisije zmanjšale za 5,9 %, kar je precej manjše zmanjšanje kot v sektorju ETS, kjer so se emisije zmanjšale za 25,8 %. Glavni razlog za manjše zmanjšanje emisij v ne-ETS sektorjih je povečevanje emisij v sektorju promet, ki je v letu 2018 v skupnih ne-ETS emisijah dosegal že skoraj 53 % (Slika 2). Promet je tako v letu 2018 presegal cilj OP TGP za leto 2020 že za 4,9 odstotne točke. Poleg emisij v prometu, se večajo tudi emisije v industriji ne-ETS. Od leta 2013 so se emisije v industriji povečale za 11,6 % in se oddaljujejo od indikativnega sektorskega cilja OP TGP v letu 2020, kar pomeni, da je do leta 2020 potrebno emisije zmanjšati še za 19,5 odstotne točke. Vsi ostali sektorji so bili leta 2018 na dobri poti k doseganju indikativnih sektorskih ciljev OP TGP za leto 2020.

Slika 2: Struktura emisij TGP po ne-ETS sektorjih v letu 2018 (Vir: IJS-CEU)

2.2.1 Promet

Indikativni cilj za sektor promet v OP TGP 2020 določa, da se emisije TGP do leta 2020, glede na leto 2005, ne bodo povečale za več kot 27 %.

V obdobju 2005-2018 so se emisije v sektorju promet, predvsem na račun cestnega prometa, povečale že za 31,9 %. Tako je v letu 2005 delež prometa v ne-ETS sektorjih predstavljal 38 %, v letu 2017 dobrih 51 % in v letu 2018 že skoraj 53 %. Povprečne emisije vseh vozil so se v letu 2017, glede na leto 2016, zmanjšale za 3,3 %, vendar so se v letu 2018, glede na leto 2017, povečale za 5,0 %. Razlog za povišanje emisij je v povečani prometni aktivnosti in povečani prodaji goriva tujim vozilom (tranzitni promet).

2.2.2 Kmetijstvo

Spremembe v sektorju kmetijstvo so počasne, a stabilne. Najpomembnejša toplogredna plina v kmetijskem sektorju sta metan in didušikov oksid. Prvi prispeva približno 70 %, drugi 30 % toplogrednega učinka sektorja. Metan iz prebavil rejnih živali prispeva približno 55 % vseh emisij TGP v kmetijstvu.

Indikativni cilj za ta sektor v OP TGP 2020 določa, da se emisije TGP do leta 2020, glede na leto 2005, ne bodo povečale za več kot 5 %.

V obdobju 2013-2016 so emisije v kmetijstvu naraščale, v letu 2017 so se zmanjšale za 2 %. V letu 2018 so emisije znašale 1.722 kt CO₂ ekv, kar je praktično enaka raven kot leto prej.

Glede na leto 2005 so se emisije v kmetijstvu v letu 2017 zmanjšale za 0,6 % in so predstavljale 15,9 % med ne-ETS sektorji. V letu 2018 so emisije v kmetijstvu med ne-ETS sektorji predstavljale 15,6 %. Največ emisij prispeva fermentacija v prebavilih, sledijo ravnanje z gnojem, kmetijska zemljišča.

2.2.3 Široka raba – stavbe

Široka raba vključuje zgorevanje goriv v gospodinjstvih, storitvenih dejavnostih in kmetijstvu⁷. Indikativni cilj za sektor široka raba v OP TGP 2020 določa, da se emisije TGP do leta 2020, glede na leto 2005, zmanjšajo za 53 %.

V letu 2017 so te emisije k ne-ETS sektorjem prispevale 13,2 %. Glede na leto 2016 so se zmanjšale za 8,3 %. Emisije iz rabe goriv v gospodinjstvih so znotraj sektorja predstavljale približno 60 %, emisije v storitvenih dejavnostih (institucionalni in komercialni sektor) pa 25 %.

V obdobju 2005–2018 so se emisije v široki rabi zmanjšale najbolj med vsemi sektorji, in sicer za dobrih 51 %. V letu 2018 so se emisije zmanjšale za 8,3 %. Večina emisij nastaja pri rabi goriv za ogrevanje stavb, zato je vzrok za zmanjšanje emisij v investicijah za izboljšanje toplotnih lastnosti stavb in drugih ukrepov učinkovite rabe energije ter zamenjavi kurilnega olja z nizkoogljivi viri energije.

Emisije na področju stavb predstavljajo 9,7 % vseh emisij v ne-ETS sektorjih, od tega 6,9-odstotni delež predstavljajo emisije iz rabe goriv v gospodinjstvih, emisije iz rabe goriv v institucionalnem in komercialnem sektorju pa 2,8-odstotni delež. Ker večina emisij nastaja pri rabi goriv za ogrevanje stavb, so emisije v posameznem letu odvisne tudi od podnebnih razmer, kar se odražalo v povečanju emisij v letih 2015 in 2016 ter zmanjšanju v letih 2017 in 2018.

2.2.4 Industrija ne-ETS

Industrija ne-ETS vključuje emisije iz zgorevanja goriv v industriji in gradbeništvu ter procesne emisije. Indikativni cilj za sektor industrija, ki je zunaj sheme EU-ETS, v OP TGP 2020 določa, da se emisije TGP do leta 2020, glede na leto 2005, zmanjšajo za 42 %.

V letu 2017 so v skupnem deležu ne-ETS emisij emisije iz zgorevanja goriv predstavljale 10,3 %, v letu 2018 pa 10,9 % (emisije v industriji in gradbeništvu 6,7 %, procesne emisije 4,1 %) ⁸.

V obdobju 2005–2018 so se emisije sicer zmanjšale za 22,5 %, toda se od leta 2013 povečujejo in oddaljujejo od indikativnega cilja OP TGP 2020. Le v letu 2018 so se emisije iz tega sektorja povečale za 7,5 %. Večje emisije so posledica večjih emisij pri rabi energije v predelovalnih dejavnostih. Raba energije se je v veliki meri povečala tudi zaradi izboljšanja zajema statističnih podatkov.

2.2.5 Energetika ne-ETS

Emisije zajete v energetiki ne-ETS večinoma predstavljajo emisije iz sistemov daljinskega ogrevanja in ubežne emisije. Indikativni cilj za sektor energetika, ki je zunaj sheme EU-ETS, v OP TGP 2020 določa, da se emisije TGP do leta 2020, glede na leto 2005, ne smejo povečati za več kot 6 %.

V letu 2017 so se emisije povečale za 5,9 %, v letu 2018 za 1,3 %. V obeh letih so emisije v skupnem deležu ne-ETS sektorjev predstavljale 4,7 %. Kljub temu, da se emisije od leta 2014 povečujejo, so se v obdobju 2005–2018 emisije zmanjšale za 12,8 % in so bile v letu 2018 za 17,7 % nižje od indikativnega sektorskega cilja za leto 2020.

⁷ V kmetijstvu je vključena le kmetijska mehanizacija, medtem ko je raba goriv na družinskih kmetijah všteta pri rabi goriv v gospodinjstvih, raba goriv v večjih kmetijskih podjetjih pa pri rabi goriv v storitvenih dejavnostih.

⁸ Razlika med vsoto in obema postavkama je posledica zaokroževanja.

2.2.6 Odpadki

Indikativni cilj za sektor odpadki v OP TGP 2020 določa, da se emisije TGP do leta 2020, glede na leto 2005, zmanjšajo za 44 %.

V letu 2017 so v skupnem deležu ne-ETS sektorjev emisije iz ravnanja z odpadki predstavljale 4,4 %, v letu 2018 le še 4,0 % (odlaganje trdnih odpadkov 2,5 %, odvajanje in čiščenje odpadnih voda 1,5 %). V obdobju 2005-2018 so se emisije zmanjšale za 40,4 % in so bile v letu 2018 za 6,5 % višje od cilja v letu 2020. V letu 2017 so se emisije zmanjšale za 2,2 %, v letu 2018 za 7,4 %. Zaradi nižje količine odloženih biorazgradljivih odpadkov se bodo emisije zmanjševale, zato je cilj za leto 2020 dosegljiv.

Povečevanje deleža naprednejših sistemov čiščenja odpadnih voda prispeva k nižjim emisijam, kar se odraža pri skoraj 32 % zmanjšanju emisij glede na leto 2005.

2.2.7 LULUCF – raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo

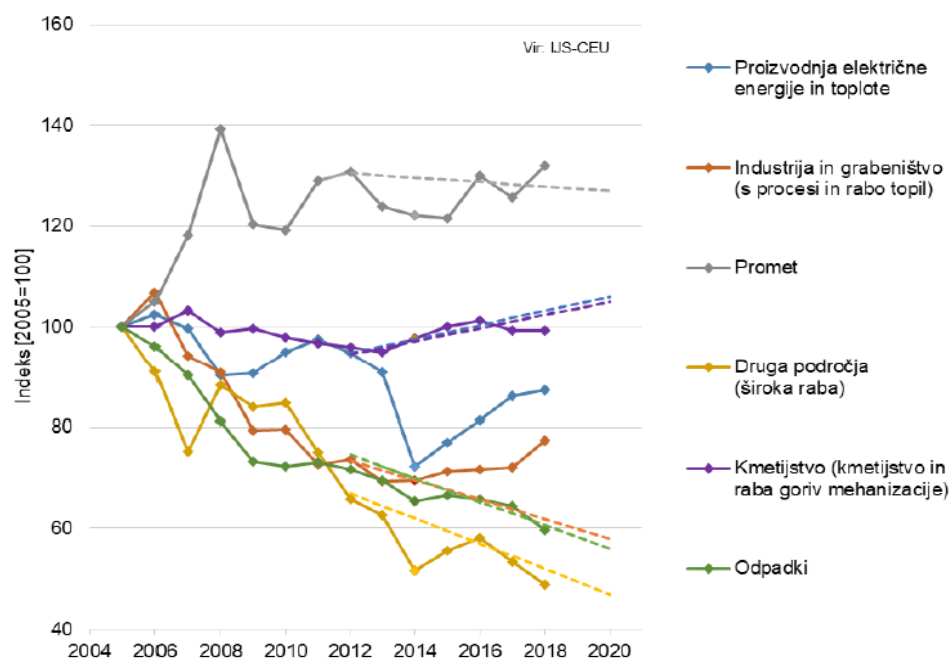
Državni cilji v obdobju do leta 2020 po Odločbi 406/2009/ES ne vključujejo emisij in ponorov toplogrednih plinov. V OP TGP 2020 so ukrepi v LULUCF sektorju prednostno usmerjeni v nadgradnjo inventurnega sistema ter razvoj metodologije za spremljanje ponorov in emisij CO₂.

V obdobju 2005-2013 ter leta 2015 so bili ponori večji kot emisije, medtem ko je v letih 2014, 2016 in 2018 LULUCF sektor deloval kot neto emitent. V letu 2018 so neto emisije znašale 243 kt CO₂ ekv. Razlog za upad ponora v sektorju so naravne ujme (žledolom leta 2014, napad podlubnikov v letih 2015 in 2016, vetrolom v letih 2017 in 2018) in z njimi povezane sanitarne sečnje. V letu 2018 so glavni vir emisij predstavljala gozdna zemljišča s 715 kt CO₂ ekv ali 294 % glede na skupno vrednost emisij, ki jim sledijo naselja s 178 kt CO₂ ekv oz. 73 %, druga zemljišča s 5,2 kt CO₂ ekv ali 2 % in mokrišča z 2,4 kt CO₂ ekv ali 1 %. Vse ostale kategorije - travnine, njivske površine in pridobljeni lesni proizvodi so v sektorju delovale kot ponor.

Emisije TGP zaradi spremembe rabe zemljišč kažejo padajoč trend. V letu 2018 so se emisije zaradi krčitev gozdov glede na leto prej zmanjšale za 1,3 %, emisije zaradi sprememb rabe zemljišč v pozidana in sorodna zemljišča pa za 6,4 %. Največji delež emisij - 49 % je prispevalo širjenje pozidanih in sorodnih zemljišč na kmetijska zemljišča.

2.2.8 Prve ocene emisij TGP za leto 2019

Cilj v letu 2020 ni ogrožen, saj prve ocene za leto 2019 kažejo, da se bodo emisije TGP zmanjšale za 3,4 %, prav tako se bodo emisije zmanjšale v letu 2020, kar je predvsem posledica zmanjšanja obsega prometa zaradi epidemije COVID-19. Toda po izhodu iz krize se pričakuje ponovno rast emisij TGP, kar bo v kombinaciji z bolj ambicioznim ciljem v letu 2030 zahtevalo okrepljeno izvajanje ukrepov v vseh sektorjih, zlasti pa v prometu.

Slika 3: Gibanje emisij ne-ETS po sektorjih v obdobju 2005–2018 v primerjavi s projekcijami za leto 2020 in linearno potjo do ciljev v obdobju 2012–2020 (črtkane črte) (Vir: IJS-CEU)

3 Analiza glavnih kazalcev izvajanja OP TGP 2020

V nadaljevanju je po sektorjih prikazana analiza glavnih kazalcev za spremljanje izvajanja OP TGP 2020.

Legenda:

😊	Vsi pokazatelji kažejo na doseganje cilja v letu 2020 in dobre obete za nadalje.
😐	Nekaj pokazateljev kaže na to da bi bilo lahko doseganje cilja v letu 2020 in nadalje ogroženo.
😞	Nekaj pokazateljev izrazito ali en pokazatelj zelo izrazito kaže, da bo doseganje cilja v letu 2020 in nadalje zelo ogroženo.

3.1 Promet

Doseganje ciljev OP TGP 2020 se spremlja s kazalci:	2017	2018
Emisije CO ₂ iz novih in vseh osebnih vozil	😐	😞
Delež OVE v energiji goriv za pogon vozil	😞	😞
Potniški kilometri v javnem potniškem prometu (JPP)	😞	😞
Trajnostni tovorni promet	😊	😊

Povprečne emisije vseh vozil so se v letu 2017 zmanjšale, a so se v letu 2018 povečale. Enak trend velja za specifične emisije novih vozil, ki se oddaljujejo od zastavljenega cilja.

V letih 2017 in 2018 se je delež OVE v prometu povečal in je znašal 2,6 % ter 5,5 %, kar pa je še vedno za 4,5 odstotne točke nižje od zastavljenega cilja v AN OVE⁹.

V letu 2018 se je število skupnih potniških kilometrov v JPP po večletnem povečevanju zmanjšalo.

- Na železnicah se je po dveh letih zmanjševanja število potniških kilometrov povečalo, in sicer za 0,9 %.
- V medkrajevnem avtobusnem prevozu so se potniški kilometri od leta 2013 povečevali, v letu 2018 so se zmanjšali, in sicer za 5,7 %.
- Prav tako se je po skoraj 23 % povečanju v letu 2017 zmanjšalo tudi število potniških kilometrov v mestnem potniškem prometu, in sicer za 3 %.

Železniški tovorni promet raste hitreje od cestnega, kar je v skladu z zastavljenimi cilji. V obdobju 2011–2018 se je število prevoženih tonskih kilometrov v cestnem prevozu povečalo za 18,4 %, v železniškem prevozu pa za 30,4 %.

3.2 Kmetijstvo

Doseganje ciljev OP TGP 2020 se spremlja s kazalci:	2017	2018
Povečanje učinkovitosti reje domačih živali	😐	😐
Racionalno gnojenje kmetijskih rastlin z dušikom	😐	😐
Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – bruto bilančni presežek dušika	😐	😐
Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje	😊	😊
Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov	😊	😊

⁹ Akcijski načrt za obnovljive vire energije za obdobje 2010–2020, Vlada RS 2010, julij 2010.

Prvi kazalec *Povečanje učinkovitosti reje domačih živali* opisuje gibanje emisij toplogrednih plinov pri prireji mleka. Za emisije TGP na enoto prirejenega mleka so značilna velika nihanja med leti, na katera vplivajo tudi vremenske razmere. Vrednosti po letu 2014 kažejo, da se bomo približali trendni črti, ki vodi v smeri doseganja cilja.

Poraba dušika iz mineralnih gnojil v obdobju 2005–2018 niha okoli ciljne vrednosti 28.000 t N/leto, s čimer je bila v povprečju ciljna vrednost dosežena. Vzrok za nihanja bi lahko bil v nihanju cene dušika iz mineralnih gnojil.

Tretji kazalec *Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – bruto bilančni presežek dušika* opisuje koliko dušika se potencialno izpere v vode, izgubi v zrak ali zadrži v tleh. V obdobju 2005–2018 se je bruto bilančni presežek dušika gibal med 43 in 70 kg/ha, kjer je bila ciljna vrednost za leto 2020 53 kg N/ha. V povprečju zadnjih petih let je bila ta vrednost dosežena.

Četrti kazalec *Učinkovitejše kroženje dušika v kmetijstvu – površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje* je opisan z obsegom ekološkega kmetovanja, v katerem je prepovedana uporaba mineralnih dušikovih gnojil. Površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje se povečuje, in sicer hitreje kot je bilo predvideno v OP TGP 2020. Ciljna vrednost 44.000 ha je bila v letu 2018 presežena že za 1,7 ha.

V letu 2018 so za dobrih 14.000 ha presegle ciljno vrednost, določeno s Programom razvoja podeželja 2014–2020, tudi površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov.

3.3 Široka raba – stavbe

Doseganje ciljev OP TGP 2020 se spremlja s kazalci:	2017	2018
Finančni vzvod spodbud v javnem sektorju	☹️	☹️
Zmanjšanje emisije CO ₂ z ukrepi v javnem sektorju	☹️	☹️
Površina energetske saniranih stavb v javnem sektorju	😊	😊
Intenzivnost CO ₂ v komercialnem in institucionalnem sektorju	😊	😊
Izboljšanje energetske učinkovitosti v stanovanjskem sektorju	☹️	☹️
Specifične emisije TGP v stanovanjskem sektorju	😊	😊
Delež OVE v rabi goriv v široki rabi	☹️	☹️

Prvi kazalec *Finančni vzvod spodbud v javnem sektorju* opisuje učinek porabe nepovratnih sredstev, ki so namenjena spodbujanju investicij v URE in izrabo OVE v javnem sektorju. Nižji kot je, več investicij se ob enakem obsegu nepovratnih sredstev spodbudi in tako doseže večje zmanjšanje emisije CO₂. V letu 2017 je finančni vzvod spodbud v javnem sektorju znašal 43 evrov nepovratnih sredstev za 100 evrov investicije. V letu 2018 se je izboljšal, in sicer je znašal 38 evrov nepovratnih sredstev za 100 evrov investicije, kar je 5 evrov višje od cilja v letu 2020.

Zmanjšanje emisije CO₂ z ukrepi v javnem sektorju je posledica zmanjšanja rabe končne energije zaradi izvajanja ukrepov URE in izrabe OVE. Do leta 2018 je bilo doseženo zmanjšanje emisije CO₂ za 39 kt. Zaradi ukrepov bodo vrednosti sicer naraščale, toda ciljev do 2020 verjetno ne bo mogoče doseči.

Skupna vrednost površine celovito energetske saniranih stavb v javnem sektorju je konec leta 2018 znašala 1,51 milijona m² površin, kar presega indikativni letni cilj za 9 %. Leta 2018 je bilo prenovljenih dobrih 250.000 m² površin, kar je občutno več kot leta 2017, ko je bilo prenovljenih slabih 99.000 m² površin.

Četrty kazalec *Intenzivnost CO₂ v komercialnem in institucionalnem sektorju* opisuje ogljični odtis komercialnega in institucionalnega sektorja, torej koliko emisij CO₂ se sprosti na evro dodane vrednosti. V letih 2017 in 2018 se je intenzivnost CO₂ v tem sektorju znižala. V letu 2017 na 36,7 t CO₂/mio EUR₁₉₉₅, v letu 2018 na 29,8 t CO₂/mio EUR₁₉₉₅. Da bi lahko dosegli zastavljen cilj v letu 2020 – 32,3 t CO₂/mio EUR₁₉₉₅, bo potrebno intenzivnost CO₂ zmanjšati še za 8 % glede na leti 2018.

Kazalec *Izboljšanje energetske učinkovitosti v stanovanjskem sektorju* prikazuje kumulativno, večletno zmanjšanje emisije CO₂, ki je posledica zmanjšanja rabe končne energije zaradi uvajanja ukrepov URE in izrabe OVE. Kumulativno zmanjšanje emisije CO₂ je v letu 2017 znašalo 141,1 kt, v letu 2018 pa 164,8 kt. Od cilja v letu 2020 je kazalec oddaljen za 38 %.

Specifične emisije TGP v stanovanjskem sektorju, ki so posledica rabe goriv v gospodinjstvih, so leta 2017 znašale 9,8 kg CO₂ ekv/m², v letu 2018 9,0 kg CO₂ ekv/m². Do zastavljenega cilja v letu 2020 bo emisije potrebno zmanjšati še za 3 %.

Delež OVE v rabi goriv v široki rabi se je v letu 2017 na račun zmanjšanja deleža kurilnega olja zvišal in je znašal 57,1 %. Prav tako se je zvišal v letu 2018, ko je znašal 85,3 %. Vzrok za zvišanje v letu 2018 je zmanjšanje rabe goriv v široki rabi zaradi mile zime.

3.4 Industrija ne-ETS

Doseganje ciljev OP TGP 2020 se spremlja s kazalci:	2017	2018
Finančne spodbude za URE in OVE v industriji ne-ETS	☹	☹
Delež OVE v rabi goriv v industriji ne-ETS	☹	☹
Emisije TGP zaradi puščanja naprav z F-plini	☺	☺

Prvi kazalec *Finančne spodbude za URE in OVE v industriji ne-ETS* opisuje znesek nepovratnih sredstev, ki so namenjena industriji ne-ETS za izvajanje ukrepov URE in izrabe OVE v okviru različnih programov. Na razpolago so spodbude Eko sklada in evropska sredstva iz Kohezijskega sklada. Vrednosti nepovratnih spodbud za leto 2017 ni bilo mogoče oceniti, saj so bili razpoložljivi podatki pomanjkljivi in niso odražali dejanskega stanja ali pa so bili projekti, ki so predmet spodbud, še v izvajanju. V letu 2018 je Eko sklad razpisal nepovratna sredstva v višini dobrih 46.000 €. Projekti, ki so sofinancirani v okviru OP EKP, niso pripravljeni tako, da bi omogočali spremljanje neposredno doseženih učinkov za doseganje podnebnih ciljev.

Delež OVE v rabi goriv se je v obdobju 2010-2018 zmanjšal, in sicer za 6 %. V letu 2017 je delež OVE v rabi goriv znašal 18,7 %, v letu 2018 pa 16,4 %, s čimer je za indikativno ciljno vrednostjo zaostajal za 3,6 odstotne točke. Vzrok zmanjšanja je iskati v povečanju rabe goriv za skoraj 20 %, kar je posledica izboljšanja energetske statistike za industrijo.

Emisije F-plinov zaradi puščanja iz naprav so se, po povečevanju v obdobju 2014-2016, začele zmanjševati. V letu 2017 so se zmanjšale za 9 %, v letu 2018 za 20 %. Pričakovano je nadaljnje zmanjševanje kot posledica intenzivnejšega omejevanja F-plinov na EU trgu.

3.5 Odpadki

Doseganje ciljev OP TGP 2020 se spremlja s kazalci:	2017	2018
Količina odloženih biorazgradljivih odpadkov	😊	😊

Količina odloženih biorazgradljivih odpadkov je bila v letih 2016 in 2017 občutno nižja kot leta prej. V letu 2018 odloženih biorazgradljivih odpadkov skoraj ni bilo. Zmanjšanje je posledica ločenega zbiranja odpadkov in izgradnje sistemov za mehansko biološko obdelavo mešanih komunalnih odpadkov pred odlaganjem.

3.6 Zelena gospodarska rast

Doseganje ciljev OP TGP 2020 se spremlja s kazalci:	2017	2018
Emisijska produktivnost	😊	😊
Implicitna stopnja obdavčitve energije	😊	😊
Spodbude, ki so v nasprotju s cilji zmanjševanja emisij TGP	😞	😞
Zelena delovna mesta	😊	😊
Spodbujanje eko-inovacij za prehod v nizko ogljično družbo	😊	😊

Emisijska produktivnost spremlja okoljske učinkovitosti gospodarstva. Izražena je z bruto domačim proizvodom na enoto emisij. Emisijska produktivnost se izboljšuje, a je napredek prepočasen. V let 2017 je znašala 2,31 EUR₂₀₁₀/kg CO₂ ekv, v letu 2018 2,39 EUR₂₀₁₀/kg CO₂ ekv.

Implicitna stopnja obdavčitve se je nekoliko zmanjšala. V primerjavi z leto 2016 je bila leta 2017 za 0,5 % nižja, leta 2018 pa za dobra 2 %. V letu 2018 je bila po sedmih letih zopet nižja od povprečja EU-28, in sicer za 1 %.

Spodbude, ki so v nasprotju s cilji zmanjševanja emisij TGP so zadnja leta vztrajno rastle in so leta 2017 znašale 135,2 milijona evrov, kar je za dobrih 9 % višje glede na leto prej. V letu 2018 so se zmanjšale, in sicer na 124,3 milijona evrov. Najbolj izstopajo vračila trošarin za dizelsko gorivo, ki so v letu 2018 znašale dobrih 42 milijonov evrov.

Četrty kazalec *Zelena delovna mesta* spremlja učinek podnebne politike na trg delovne sile. Leta 2017 se je število zaposlenih v sektorju okoljskega blaga in storitev povečalo za dobre 4 %. Delež zaposlenih v sektorju okoljskega blaga in storitev je tako znašal 2,8 %, kar je 25.691 zaposlenih.

Indeks eko-inovacij se je po triletni rasti v letu 2018 znižal, vendar je od leta 2016 nad povprečjem EU. V letu 2017 je indeks znašal 117, leto kasneje 107 (EU = 100).

4 Pregled ukrepanja in priporočila po sektorjih

4.1 Zelena gospodarska rast

Prehod v nizkoogljično družbo temelji na gospodarstvu, ki z učinkovitostjo in inovacijami zmanjšuje emisije TGP, izboljšuje konkurenčnost in spodbuja večjo varnost oskrbe z energijo.

Za spodbujanje zelenega gospodarstva so se v letih 2018 in 2019 izvajali naslednji ukrepi:

- Leta 2016 je bilo razpisano sofinanciranje izvajanja pilotno-demonstracijskih projektov podjetij ali konzorcijev podjetij, ki morajo razviti nove ali izboljšati obstoječe proizvode, procese, storitve do te mere, da so lahko testirani pri uporabi v realnem okolju. Ti projekti morajo biti usmerjeni na področje spoznavnosti in vodljivosti distribucijskega omrežja in/ali aktivnega vključevanja odjema, naprednega vodenja odziva odjema, celostnega upravljanja z energijo. V letu 2018 se je sklenilo 7 pogodb v vrednosti 7,3 milijona evrov. Projekti se izvajajo in naj bi bili zaključeni v letu 2020.
- Preko razpisa Spodbude za raziskovalno razvojne projekte 2, ki je želel povečati delež inovacijsko aktivnih podjetij iz področij pretvorbe, distribucije in upravljanja energije ter pametne specializacije, se je v letu 2017 odobrilo 83 vlog v skupni vrednosti 27.842.618,60 evrov, v letu 2018 87 vlog v skupni vrednosti 32.213.366,28 evrov, v letu 2019 pa je bilo na voljo okrog 14 milijona evrov. Velika podjetja dobijo do 25 % pomoči, srednje velika do 35 % in mala in mikro podjetja do 45%.
- V letu 2018 je bil na področju spodbujanja raziskav in inovacij za prehod v nizkoogljično družbo (NOD) zaključen razpis DEMO PILOTI II 2018, ki za obdobje 2019-2022 razpolaga s sredstvi v višini 56.602.502 evrov. Zaradi velika zanimanja podjetij za tovrstne spodbude, so bila sredstva v letu 2019 povečana na 73.139.828 evrov, s čimer se je podprlo 32 projektov 184 podjetij. Od vseh sredstev je 67,1 milijonov evrov namenjenih kohezijski regiji Vzhodna Slovenija. S pilotnim projektom na področju stavb v okviru OP EKP, ki je bil zaključen leta 2019, je bilo doseženo zmanjšanje rabe energije za 0,6 GWh/leto in zmanjšanje emisije CO₂ za 0,2 kt/leto.
- Na področju spodbujanja podjetništva za prehod v NOD so bili v letu 2018 izvedeni trije razpisi v višini 28,7 milijona evrov razpoložljivih sredstev. Dva spodbujata razvoj lesarstva na področju polproizvodov in za MSP za razvoj in uvajanje novih produktov v lesarstvu, tretji podpira mikro, mala in srednje velika podjetja s področja turizma za povečanje snovne in energetske učinkovitosti. Prihranki energije in materiala se ocenjujejo na okoli 20 %. Razpis Spodbude na področju polproizvodov iz lesa 2.0 (P4L), ki ga je objavil Slovenski podjetniški sklad v letu 2019 je namenjen nakupu novih strojev in opreme, nakupu programske opreme ter stroškom plač in povračilom stroškov v zvezi z delom za novo zaposlene. Ponuja nepovratno finančno pomoč v višini od 250.000 do 2.500.000 evrov v obdobju 2 let. V kriterijih izbora je vpliv operacije na okolje z manjša porabo energije in surovin, materialov ocenjen z vplivom 10 %. Predvidenih sredstev je skupaj 8.369.659 evrov, za leto 2019 je bilo namenjenih 3.952.839 evrov, preostanek pa za vloge v okviru še dveh odpiranj v letu 2020. Za javni razpis Podpora mikro, malim in srednje velikim podjetjem s področja turizma za povečanje snovne in energetske učinkovitosti objavljen v letu 2019, so na voljo sredstva v višini 21.555.330 evrov v letih 2020, 2021 in 2022, od tega za kohezijsko regijo Vzhodna Slovenija 18.088.731 evrov in kohezijsko regijo Zahodna Slovenija 3.466.599 evrov. Za razpis, ki ga izvaja SPIRIT Slovenija, Spodbujanje trajnostne poslovne strateške transformacije in razvoj novih poslovnih modelov v slovenskih podjetjih za lažje vključevanje v globalne verige vrednosti, je bilo namenjenih do 100.000 evrov za vključitev MSP in velikih podjetij v proces trajnostne poslovne strateške transformacije, v katerem bodo pripravila trajnostne poslovne strategije in nove poslovne modele ter predloge izvedbenih projektov za uresničevanje trajnostnih poslovnih strategij. V letu 2019 sta bili dve odpiranji, še tri odpiranja pa so predvidena v letih 2020 in 2021.

- V okviru OP EKP sta bila v letu 2018 s slabim milijonom evrov nepovratnih sredstev zaključena dva pilotna projekta. Prvi projekt je energetsko prenovil javno stavbo ČŠOD Bohinj s karakteristikami skoraj nič energijske stavbe, drugi projekt je energetsko prenovil tri objekte sodišč v Celju, Slovenj Gradcu in Murski Soboti. Energetska prenova vseh štirih objektov je zmanjšala rabo energije za 0,9 GWh/leto in zmanjšala emisije CO₂ za 0,2 kt/leto.
- V obdobju 2008-2019 so se trošarine zvišale (bencin 95 oktanski 33 %, dizelsko gorivo 29 % in ELKO 587 %). V primerjavi z letom 2018 so se trošarine leta 2019 nekoliko zmanjšale, in sicer za bencin (2 % in so znašale 0,39 €/l) in dizelsko gorivo (3 % in so znašale 0,48 €/l). Za plinsko olje za ogrevanje so bile trošarine že četrto leto zapored nespremenjene in so znašale 0,16 €/l.
- V letu 2018 je začela veljati prenovljena Uredba o zelenem javnem naročanju (Ur. l. RS, št. 51/17). Zeleno javno naročanje (ZeJN) je obvezno za 20 skupin predmetov, po novem tudi za cestno razsvetljavo in prometno signalizacijo, grelnike vode, tekstilne izdelke, sanitarne armature, električne sijalke in tovarnjake za zbiranje odpadkov. Ni pa več obvezno za gradnjo in projektiranje vseh javnih zgradb, le za poslovne in upravne javne zgradbe. Sistem ZeJN se postopno širi. V letu 2017 je delež števila naročil, ki je imel vključen vsaj en okoljski vidik, znašal 32 %, kar je za 1,6 % več kot v letu 2016. V skupni vrednosti vseh javnih naročil so ta naročila s 792 milijoni evrov predstavljala dobro četrtino. Glede na predmet naročanja je največji delež ZeJN po številu pri naročilih blaga (80%), po vrednosti pa pri naročilih gradenj (54%). Leta 2018 so naročniki oddali 16.865 naročil v vrednosti 2,9 milijard evrov. Najmanj en okoljski vidik je bil vključen v 5.771 oz. 34,2 % vseh oddanih naročil s skupno vrednostjo 559 milijonov evrov, kar pomeni 19,2-odstotni delež vrednosti vseh naročil. Med njimi je bilo 4.539 naročil v vrednosti 295 milijonov evrov, za katere okoljske zahteve določa Uredba o ZeJN, v preostalih 1.232 naročilih v vrednosti 264 milijonov evrov pa so naročniki okoljski vidik upoštevali prostovoljno.
- Tržni inšpektorat RS je v letu 2018 pregledal 166 sesalnikov, ki se napajajo iz električnega omrežja. Pri več kot 50 % sesalnikov v spletnih prodajalnah energijska nalepka ni bila ustrezna oz. prisotna. V klasičnih trgovinah je bilo takih primerov 7 %. Inšpektorat je izvedel tudi pregled 12 plinskih kotlov ter vzorčenje kuhalnih plošč. Nepravilnosti niso bile ugotovljene. Od 1. 1. 2019 morajo proizvajalci naprave, ki morajo biti označene z energijsko nalepko, pred prodajo na evropskem trgu registrirati v evropski bazi EPREL (European Product Database for Energy Labelling). Tržni inšpektorat je leta 2019 opravil administrativni nadzor označevanja svetil (pregledanih 205 proizvodov) ter kotlov (pregledanih 49) in kompletov kotla na trdno gorivo z nazivno izhodno toplotno močjo 70 kW ali manj. Nadzor je pokazal, da z energijsko nalepko ni bila ustrezno opremljena dobra četrtina proizvodov. V okviru evropskega projekta EEPLIANT 2 (evropski program Obzorje 2020) je inšpektorat preverjal tudi okoljsko primerno zasnovo petih proizvodov v omrežni pripravljenosti in pri dveh ugotovil neskladnost. Inšpektorat RS za infrastrukturo je leta 2019 izvedel 4 inšpekcijske preglede na področju okoljsko primerne zasnove izdelkov, ki rabijo energijo.

Priporočila:

Delovna skupina projekta Zelena proračunska reforma je v letu 2018 pripravila pregled in analizo spodbud, ki vplivajo na okolje in priporočila ažuriranje seznama in ponovno preučitev spodbud v roku 2 let, uporabo zelenega okoljskega testa in vrednotenje ustreznosti le tega, proučitev možnosti preoblikovanja obstoječih spodbud v bolj okoljsko naravnane in proučitev možnosti za povečan poudarek pri okoljskih merilih pri davku na motorna vozila. Vlada RS je poročilo potrdila in s sprejetimi sklepi naložila proučitev možnosti za upoštevanje priporočil.

Poleg potrebne zagotovljene kontinuitete in večje ambicioznosti ZPR je potrebno zagotoviti tudi zmanjševanje spodbud, ki so v nasprotju s cilji zmanjševanja emisij TGP. Le-te povzročajo večje količine emisij, odpadkov, spodbujajo obsežnejše pridobivanje naravnih virov, povzročajo negativne učinke na biodiverzitetu, spodbujajo konvencionalne okolju škodljive prakse in ovirajo vlaganje podjetij v zelene tehnologije.

Za hitrejšo in bolj uspešno ozelenitev gospodarske rasti bi bilo potrebno postaviti konkretne cilje za razpise projektov, ki spodbujajo nizkoogljično gospodarstvo, zagotoviti ustrežnejšo koordinacijo pristojnih akterjev za doseganje podnebnih ciljev za vse ukrepe namenjene prehodu v podnebno nevtralno družbo in vzpostavitvi nizkoogljičnega krožnega gospodarstva, določi kvantitativne cilje zmanjšanja emisij, področje prehoda v podnebno nevtralno družbo postaviti kot prioriteto področje pri financiranju raziskovalno-razvojnih programov in projektov ter nadgradi načrtovanje porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe tako, da se zastavi konkretne cilje in zagotovi spremljanje učinkov.

4.2 Promet

Zaradi naraščanja emisij v sektorju promet, področje ukrepanja zajema širok nabor aktivnosti za izboljšanje integriranega javnega potniškega prometa, učinkovitosti vozil, nadgradnje prometne infrastrukture, spodbujanje trajnostnega tovarnega prometa in drugih ukrepov trajnostne mobilnosti.

V letih 2018 in 2019 so bili izvedeni naslednji ukrepi:

- Celostne prometne strategije (CPS) pomagajo občinam vzpostaviti trajnostno načrtovanje prometa. CPS je sprejelo že 82 občin - v letu 2018 je CPS sprejelo 9 občin, v letu 2019 tri. Regionalno CPS sta sprejeli Ljubljanska urbana regija in čezmejna Goriška regija. Na celjsko-velenjskem območju je bila podpisana zaveza 11 občin o sodelovanju na področju trajnostne mobilnosti.
- V letu 2018 so bile izdane Nacionalne smernice za pripravo mobilnostnih načrtov za ustanove in izvedena dva seminarja izobraževanja za pripravljavce mobilnostnih načrtov (MN) za podjetja ter objavljen razpis Eko sklada za sofinanciranje priprave MN za podjetja.
- Evropskemu tednu mobilnosti (ETM), ki promovira trajnostno mobilnost v lokalnih skupnostih, se je v letu 2018 pridružilo 77 občin, v letu 2019 80. Osrednja tema v letu 2017 je bila multimodalnost, v letu 2018 pešačenje. Ena izmed uspešnih aktivnosti je *Pešbus*, ki ga je od leta 2016 do leta 2019 izvedlo že 94 šol. V šolskem letu 2019/2020 naj bi potekal v 63 šolah po 150 progah, ustavljal na 370 postajah in v šolo pripeljal vsaj 2.500 otrok.
- V letu 2019 je bil ustanovljen Direktorat za trajnostno mobilnost in prometno politiko na Ministrstvu za infrastrukturo, ki izvaja strokovne in upravne naloge s področij javnega potniškega prometa, trajnostne mobilnosti in prometne politike.
- V letu 2018 je bil sprejet *Akcijski program za alternativna goriva v prometu*, ki izpostavlja vizijo, da se Slovenija uveljavi kot zelena država na področju raziskav, inovacij, industrije in prometa. Akcijski program je pripravljen za tri leta ter se dopolnjuje vsaki dve leti z veljavnostjo za naslednje tri leta. Stremi k prestrukturiranju rabe goriv v osebni, tovarni in JPP prometu, v smeri večanja deleža rabe alternativnih goriv v prometu in podporne infrastrukture.
- V letu 2018 je bil sprejet *Pravilnik o kolesarskih povezavah (Ur. l. RS, št. 29/18)*.
- V letu 2018 je bilo uvedeno elektronsko cestninjenje tovarnega prometa na avtocestah.
- Leta 2018 je stopil v veljavo Zakon o dajatvah na motorna vozila (54/2017), po katerem so električna vozila oproščena plačila dajatve.
- Z letom 2018 je pričela veljati nova Uredba o trajnostnih merilih za biogoriva in emisiji toplogrednih plinov v življenjskem ciklu goriv v prometu (Ur. l. RS, št. 19/17), ki vpeljuje nove utežne faktorje pri izračunu deleža OVE v prometu: tekoča biogoriva iz odpadkov se upoštevajo s faktorjem 2, raba električne energije iz OVE v železniškem in cestnem prometu pa s faktorjema 2,5 in 5.
- V letu 2019 je bil pripravljen *Akcijski načrt za udejanjanje trajnostne mobilnosti v območju osrednjeslovenskega (ljublanskega) širšega mestnega območja* za obdobje 2019–2025. Ukrepi so razdeljeni na železniški promet (735 mio EUR), javni promet in trajnostna mobilnost (609 mio EUR), cestni promet (644 mio EUR), vodni promet (0,03 mio EUR) ter zračni promet (32 mio EUR).

- Od leta 2019 so za vse potnike na voljo enkratna, dnevna in tedenska neimenska enotna vozovnica, poleg mesečnih in letnih, ki so bile na voljo že pred tem. Z enotno vozovnico lahko potniki na določeni relaciji potujejo večkrat dnevno z vsemi vrstami in izvajalci javnega prevoza, vendar v sistem ni vključen Ljubljanski potniški promet.
- Proračunska sredstva Direkcije RS za infrastrukturo, sredstva Kohezijskega sklada in pridobljena evropska sredstva so omogočila izvajanje različnih projektov – nadgradnja vozlišča Pragersko, proge Maribor – Šentilj, odseka železniške proge Poljčane – Slovenska Bistrica, železniške proge Zidani most – Celje, sanacija ozkega grla na območju Bivja – Izvlečni tir, nadgradnja železniškega predora Karavanke, čezmejna železniška povezava Trst-Divača, nadaljevala so se dela na Kočevski progi, projekt uvedbe daljinskega vodenja prometa na glavnih progah javne železniške infrastrukture državna meja–Dobova–Ljubljana in Zidani Most–Šentilj–državna meja, projekt uvedbe ETCS sistema na železniških odsekih Dobova–Zidani most in Pragersko–Maribor–Šentilj. Nadaljevala se je modernizacija proge Pesnica–Šentilj–državna meja, Rimske Toplice–Laško in Laško–Celje ter Maribor–Počehova. Februarja 2019 je bil vzpostavljen četrti železniški tovorni koridor (Rail Freight Corridor) skozi Slovenijo, in sicer Jantarni koridor (Amber corridor): Koper – Ljubljana – Zalaszentivan–Sopron/Csorna – (madžarskosrbska meja) – Kelebia – Budimpešta – Komárom – Leopoldov/Rajka – Bratislava – Žilina – Katowice/Krakov – Varšava/Lukow – Terespol– (poljskobeloruska meja). Ustanovljena je bila družba za izgradnjo drugega tira: 2TDK, Družba za razvoj projekta. Poleg tega je v gradnji več podvozov, protihrupnih ograj, železniških postaj, peronov, podhodov in ukrepov za odpravo ozkih grl na infrastrukturi.
- V letu 2019 se je začela prenova železniške postaje Maribor v vrednosti 55 milijonov evrov. Končana naj bi bila septembra 2020. Začela se je tudi nadgradnja železniškega postajališča Štore.
- Maja 2019 so Slovenske železnice (SŽ) podpisale pogodbo za nakup dodatnih 26 vlakov Stadler. Skupna vrednost naročila v letu 2019 je znašala 151 milijonov evrov brez DDV-ja, skupno za 52 vlakov pa 320 milijonov.
- Direkcija RS za infrastrukturo je z junijem 2019 izvedla ukrepe za prehod tranzitnega tovornega prometa z najbolj obremenjenih cest na vzporedno avtocestno omrežje, ki predstavlja varnejšo cestno povezavo z boljšimi prometno tehničnimi elementi. Ukrepi so bili izvedeni na glavnih cestah Jelšane – Postojna (G1-6) in Starod – Kozina (G1-7) ter nekaterih glavnih in regionalnih cestah v severovzhodnem delu Slovenije.
- V letu 2019 je bilo uvedenih 18 hitrih avtobusnih linij med večjimi kraji in Ljubljano. Ti avtobusi imajo majhno število postankov. Slovenske železnice so v začetku leta uvedle spletni nakup vozovnic za vlak preko spletne trgovine in mobilne aplikacije. V okviru Ljubljanskega potniškega prometa je bil izveden pilotni projekt prevoza na klic v Škofljici.
- V letu 2019 je bilo z novelo Zakona o dohodnini uveljavljeno znižanje bonitete za uporabo službenega vozila v zasebne namene za vozila na električni pogon. Boniteta je bila znižana z 1,5 % na 0,3 % nabavne vrednosti vozila mesečno.
- Leta 2017 je bil v EU uveden nov standard za merjenje emisij CO₂ WLTP, ki za nove avtomobile predpisuje meritve rabe goriva in emisij CO₂ bolj skladno z realno vožnjo. V letu 2018 se je spremljalo specifične emisije CO₂ novih vozil, toda zaradi izkoriščanja fleksibilnosti pri meritvah izpustov CO₂ proizvajalcev avtomobilov v preteklosti, le te ne odražajo realnega stanja ob normalni uporabi vozil. Od leta 2019 imajo vsa vozila, ki so v prodaji, objavljene samo podatke po WLTP merilnem ciklu.
- Potekalo je izobraževanje voznikov in upravljavcev voznega parka tovornih vozil o varčni vožnji in logistiki. Šolanje varčne vožnje omogočajo tudi centri varne vožnje. Odziv je majhen.
- Eko sklad je za namene trajnostne mobilnosti izplačal vrsto nepovratnih spodbud: v letu 2018 je bilo za 55 polnilnih postaj v občinah z deležem v Natura 2000 za električna vozila izplačanih 364.000 evrov, v letu 2019 335.773 evrov, za izgradnjo kolesarske infrastrukture, postavitve postaj sistema izposoje javnih koles in električnih koles sta v letu 2019 dve občini dobili odločbo o dodelitvi pravice do nepovratne finančne spodbude v višini 847.059 evrov.

V letu 2018 je višina izplačanih spodbud občanom za nakup novega e-vozila ali predelanega vozila na električni pogon znašala 2,06 milijona evrov. Višina izplačanih spodbud pravnim osebam za nakup novih e-vozil oz. predelanih vozil na električni pogon, novih vozil za javni potniški promet na plin, je znašala 3,45 milijona evrov. Skupaj je bilo subvencioniranih 572 vozil, od tega 342 vozil občanov. Večina, 433, je bilo novih električnih vozil kategorij M1, N1 in L7e, 111 priključnih hibridov, 13 električnih koles, 7 avtobusov na plin, 8 pa predelanih vozil. Na voljo so bili tudi ugodni krediti za nakup priključnega hibrida ali za vozila, ki kot pogonsko gorivo uporabljajo plin ter za motorna kolesa, kolesa z motorjem in kolesa na električni pogon. Izplačane spodbude za vozila z nizkimi emisijami so v letu 2018 dosegle zmanjšanje emisij za 785 t/CO₂, kar na evro subvencije znaša 0,14 kg/CO₂.

V letu 2019 je bilo občanom za nakup novega e-vozila oz. predelanega vozila na električni pogon izplačanih 2,8 milijona evrov nepovratnih sredstev. Za nakup novih e-vozil oz. predelanih vozil na električni pogon, novih vozil za javni potniški promet na plin in novih komunalnih vozil je bilo izplačanih pravnim osebam 6,6 milijona evrov. Skupaj je bilo podprtih 871 vozil, od tega 512 vozil občanov. Večina, 733, je bilo novih električnih vozil kategorij M1, N1 in L7e, 107 električnih koles, 27 avtobusov na plin in 2 komunalni vozili. Ugodno kreditiranje Eko sklada je bilo na voljo za nakup električnega osebnega avtomobila ali za nakup vozila, ki kot pogonsko gorivo uporablja plin, za motorna kolesa, kolesa z motorjem in kolesa na električni pogon. S spodbudami Eko sklada za vozila z nizkimi emisijami je bilo leta 2019 doseženo zmanjšanje rabe energije za 3,4 GWh/leto in zmanjšanje emisije CO₂ za 1,1 kt/leto.

- V letih 2018 in 2019 sta potekala projekta *URBAN-E* in *NEXT-E* za sofinanciranje polnilnic visoke moči (skupaj 77 polnilnic moč 50 kW in 6 polnilnic moči 150-305 kW na evropskem jedrnem omrežju TEN-T), financirana iz sredstev instrumenta za povezovanje Evrope (IPE). Oba projekta se bosta končala konec leta 2020.
- Ministrstvo za infrastrukturo je v letu 2017 objavil javni razpis za dodelitev nepovratnih sredstev mestnim občinam, ki imajo CPS, tudi za sofinanciranje investicij v infrastrukturo za kolesarje in pešce. Med drugimi projekti je bilo potrjenih 57 projektov, ki vključujejo infrastrukturo za kolesarje, z ocenjeno vrednostjo naložb v višini 9 milijonov evrov ter 61 projektov, ki vključujejo infrastrukturo za pešce (pločnike, pešpoti ali skupni prometni prostor) z vrednostjo 15 milijonov evrov. Izvedba projektov je predvidena do vključno leta 2020. Mestne občine so upravičene do sofinanciranja kolesarske infrastrukture in infrastrukture za pešce tudi preko mehanizma celostnih teritorialnih naložb (CTN). Vključenih je 42 projektov, ki vključujejo gradnjo kolesarske povezav s predvideno višino naložb 48 milijonov evrov, s sofinanciranjem 23 milijonov ter 22 projektov, ki vključujejo pločnike, pešpoti in mešane poti za pešce in kolesarje, skupni prometni prostor, brvi in dvigalo. Vrednost vloženih sredstev za infrastrukturo za pešce je 19 milijonov evrov.

Priporočila:

V prihodnje bi bila potrebna pospešitev izvajanja ukrepov pri ureditvi infrastrukture namenjene javnemu potniškemu prometu, kolesarjem in pešcem, razvoju storitev, ki se nanašajo na povečane frekvence voženj, ustrezne kapacitete vozil, usklajenost voznih redov itd. Na učinkovitejšo mobilnost lahko vpliva uporaba inteligentnih transportnih sistemov, informacijskih sistemov, prikazovalnikov in spremljanje vozil v realnem času.

Potrebno je pospešeno prioriteto vlaganje v izboljšanje učinkovitosti tovarnega prometa na cestnem in železniškem omrežju. Potrebna je obnova in izgradnja nove infrastrukture s ciljem pridobiti dostopno in konkurenčno železnico.

Davek na motorna vozila se plačuje za vozila, ki se dajo prvič v promet ali se prvič registrirajo na območju RS, kar velja tudi za električna in hibridna vozila. V Zakonu o davku na motorna vozila je potrebno posodobiti lestvico za stopnje obdavčitve glede emisij CO₂ in uvesti dodatne razrede, kar bi stimuliralo rabo okoljsko sprejemljivejših vozil.

Ustanoviti je potrebno upravljavca sistema javnega potniškega prometa, prilagoditve vozni redov in vzpostavitev informacijskih platform v obsegu. Zagotoviti čimprejšnjo vključitev vseh ponudnikov mestnega potniškega prometa v sistem enotne vozovnice, vključno z Ljubljanskim potniškim prometom, izvedena mora biti tudi nadaljnja integracija vozni redov avtobusnega, železniškega, mestnih in šolskih prevozov. V sklopu integracije je treba zagotoviti zadostno število kompetentnih kadrov za vzpostavitev, vodenje, vzdrževanje in razvoj integriranega javnega potniškega prometa. Pospešeno zmanjševanje emisij TGP bi spodbudile tudi aktivnosti kot so izboljšana shema za subvencioniranje električnih vozil za doseganje večje stroškovne učinkovitosti teh spodbud, polnilnice za stanovalce večstanovanjskih stavb, povračilo stroškov za prevoz na delo v obliki vozovnice JPP, omejevanje parkiranja na delovnem mestu, uporaba elektronskega cestninjenja tovornih vozil tudi kot orodja za upravljanje prometa, vzpostavitev elektronskega cestninjenja v prostem prometnem toku, preučitev in postopno zaračunavanje zunanjih stroškov za tovorni promet, poenostavitev postopkov umeščanja kolesarskih povezav v prostor, zagotovilo zadostnega števila kompetentnega kadra na pristojnih področjih, zagotovitev stabilnega in kontinuiranega financiranja itd.

4.3 Kmetijstvo

Prvo področje ukrepov naslavlja spodbujanje zmanjšanja emisij TGP. Izvajale so se naslednje aktivnosti:

- Ker emisije metana iz prebavil rejnih živali povzročajo več kot 53 % vseh emisij TGP v kmetijstvu, je bilo v letu 2017 208.335 ur, v letu 2018 pa 177.487 ur namenjenih tehnološko-okoljskemu svetovanju in varovanju proizvodnih virov (področja pridelave krme, prehrane živali, ureditve hlevov in reje živali, pašništva in gnojenja kmetijskih rastlin).
- V okviru ukrepa Prenos znanja in dejavnosti informiranja (M01) s podukrepom Podpora za dejavnosti poklicnega usposabljanja in pridobivanja spretnosti (M01.1) so bila v letu 2018 uspešno izvedena tri javna naročila za izvedbo usposabljanj na področju dobrobiti živali, eno javno naročilo za redno usposabljanje na področju kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil in eno javno naročilo za usposabljanje za ukrep Ekološko kmetovanje. V letu 2019 sta bili uspešno izvedeni dve javni naročili za izvedbo usposabljanj na področju dobrobiti živali in dve javni naročili za redno usposabljanje na področju kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil. Do konca leta 2019 se je usposabljanj na področju kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil od začetka izvajanja PRP 2014–2020 udeležilo 33.865 udeležencev, usposabljanj na področju ekološkega kmetovanja 13.214 udeležencev in usposabljanj za dobrobiti živali 23.476 udeležencev.
- V PRP 2014–2020 je ukrep Sodelovanje (M16) podprl sodelovanja akterjev na podeželskih območjih, ki so nepovezana ter jim omogočil lažje premagovanje ekonomskih, okoljskih in drugih omejitev. V letu 2018 so bili odobreni tudi projekti za skupno ukrepanje za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje. Projekti obravnavajo pridelovanje zrnatih stročnic in travno-deteljnih mešanic, ki prispevajo k zmanjšanju izpustov didušikovega oksida, izboljšane tehnologije prireje govejega mesa, ki prispevajo k manjšim izpustom metana in izkoriščanje koruznih oklaskov kot obnovljivega vira energije. V letu 2019 se je začelo financiranje projektov, ki so bili izbrani na podlagi dveh razpisov, objavljenih v letu 2018. Za podukrep 16.5 Podpora za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam so bili izbrani trije pilotni projekti in 10 projektov Evropskega partnerstva za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti. Za podukrep 16.2 Podpora za pilotne projekte ter za razvoj novih proizvodov, praks, procesov in tehnologij je bilo izbranih 18 pilotnih projektov in 16 projektov Evropskega partnerstva za inovacije na področju kmetijske produktivnosti in trajnosti.

Drugo področje ukrepov naslavlja povečanje učinkovitosti reje domačih živali, povečanje deleža pašne reje in spodbujanje učinkovitejšega kroženja dušika v kmetijstvu.

- V letu 2018 so bile spodbujene naložbe v izboljšanje učinkovitosti rabe živinskih gnojil in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in amonijaka (posodobitve hlevov, gradnja objektov za skladiščenje živinskih gnojil, gradnja objektov za proizvodnjo bioplina, nakup specialne opreme za učinkovitejšo rabo dušika, stroški postavitve pašnikov) ter izgradnja in posodobitev namakalnih sistemov, ki prispevajo k učinkovitejšemu kroženju dušika in s tem k zmanjšanju emisij didušikovega oksida. V obdobju 2005-2019 je bilo za 415 odobrenih vlog namenjenih 43.746.603 evrov.
- Ukrepi za zmanjševanje emisij didušikovega oksida (N_2O) temeljijo na dveh ukrepih, in sicer ukrepu M10 (Kmetijsko-okoljsko-podnebna plačila, KOPOP), ki spodbuja nadstandardne sonaravne kmetijske prakse in ukrepu M11 (Ekološko kmetovanje, EK), ki spodbuja kmetijska gospodarstva za izvajanje naravi prijaznega načina kmetovanja. V letu 2018 se je ukrep M10 izvajal na 354.796 ha, M11 pa na 46.021 ha. V letu 2019 se je ukrep M10 izvajal na 360.961 ha, M11 pa na 47.754 ha. Operacija Poljedelstvo in zelenjadarstvo, pri kateri je obvezen petleten kolobar in izvajanje gnojenja na podlagi meritev mineralnega dušika v tleh, se je v letu 2019 izvajala na 64.891 ha, kar predstavlja 36,2 % vseh njiv v Sloveniji. V letu 2018, se je obseg operacij, ki prispevajo k zmanjšanju emisij N_2O preko učinkovitejšega kroženja dušika in s tem manjše porabe dušika iz mineralnih gnojil, glede na leto 2017, povečal. Enako velja za leto 2019. Ocene za leto 2017 in 2018 kažejo, da sta sklop Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak na njivah in travinju in sklop Ozelenitev njivskih površin, emisije N_2O zmanjšala za 6,63 kt CO_2 ekv, kar predstavlja 0,39 % skupnih emisij TGP iz kmetijstva oz. za 6,02 kt CO_2 ekv, kar predstavlja 0,35 %.
- Ukrepi za zmanjševanje emisij metana (CH_4) temeljijo na ukrepih M10 (KOPOP), M11 (EK) in ukrepu M14 (Dobrobit živali, DŽ). Slednji spodbuja rejce k zagotavljanju dobrega počutja rejnih živali (prašičereja, drobnica, govedoreja). Vsi trije ukrepi prispevajo k povečanju/ohranjanju pašne reje in s tem zmanjšanje emisij CH_4 iz jam za gnojevko in iz gnojišč. Dobro počutje živali prispeva k daljši življenjski dobi plemenskih živali, boljši reprodukciji in hitrejši rasti, kar prav tako zmanjšuje izpuste CH_4 . Pašna reja pa zmanjšuje tudi rabo energije, ki je sicer namenjena košnji, sušenju, transportu in krmljenju. V letu 2018 so se zahteve, ki spodbujajo pašno rejo, v sklopu ukrep M10 izvajale na 7.767 ha, v sklopu M11 na 41.933 ha. V ukrep M14 je bilo vključenih 255 prašičerejskih kmetij, 7.592 govedorejskih kmetij in 577 kmetij z rejo drobnice, in sicer 92.311 glav velike živine (GVŽ) goved in 3.980 GVŽ drobnice. V ukrep M14 je bilo vključenih 255 prašičerejskih kmetij, 7.592 govedorejskih kmetij in 577 kmetij z rejo drobnice, in sicer 92.311 glav velike živine (GVŽ) goved in 3.980 GVŽ drobnice. V letu 2019 so se zahteve, ki spodbujajo pašno rejo, v sklopu ukrep M10 izvajale na 8.039 ha, v sklopu M11 na 47.754 ha. Izplačila za izvajanje ukrepa M14 je prejelo 254 prašičerejskih kmetij, 7.580 govedorejskih kmetij in 584 kmetij z rejo drobnice. V ukrep je bilo vključenih 45.823 glav velike živine (GVŽ) prašičev, 86.118 GVŽ goved in 4.059 GVŽ drobnice.
- V okviru skupnega temeljnega rejskega programa za pasme goved in drobnice so se v letu 2018 na 3.369 kmetijah pridobili podatki o plodnosti, mlečnosti in sestavi mleka za 79.156 molznic v Sloveniji. V letu 2017 so bile emisije 0,816 kg CO_2 ekv na kilogram mleka. V letu 2019 so bili na 3.213 kmetijah pridobljeni podatki o plodnosti, mlečnosti in sestavi mleka za 79.134 molznic, ki predstavljajo 81 % vseh molznic v Sloveniji. V letu 2018 pa so bile emisije 0,819 kg CO_2 ekv na kg mleka. Trend po letu 2013 kaže, da bomo v letu 2020 dosegli ciljno vrednost OPTGP, in sicer 0,786 kg CO_2 ekv na kg mleka.

Priporočila:

Smiselno je nadaljevati z ukrepi za zmanjševanje izpustov N_2O , saj so se izkazali za ustrezne.

Zahteva Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak na trajnem travinju bi morala biti omogočena brez pogojevanja z izvajanjem drugih zahtev, saj je bila izvajana v premajhnem obsegu, saj lahko kmetije zahtevo izberejo le na travnikih, na katerih se odločijo za puščanje nepokošenega pasu, kar pa je v praksi 5–10 % njihove površine, ali če se odločijo opustiti siliranje krme.

K zmanjšanju emisij CH_4 je potrebno v sklopu javne svetovalne službe povečati obseg dela na področju krmljenja goved, delo usmeriti na kmetije in kategorije živali, ki na področju reje še ne dosegajo ustreznih rezultatov, izboljšati kakovost krme in sestavo krmnih obrokov ter zagotoviti dodatne spodbude za gradnjo bioplinskih naprav za pridobivanje bioplina iz živinskih gnojil.

4.4 Široka raba – stavbe

Med ključne ukrepe, ki učinkovito naslavlja energijsko prenovo objektov spada energijsko pogodbeništvo (EPO). Pri projektih, kjer se prenova izvaja preko javnih naročil je zmanjšanje rabe energije na enoto površine 68 kWh/m^2 , pri EPO projektih 86 kWh/m^2 . V obdobju 2016–2018 je bilo v okviru razpisov za energijsko prenovo stavb odobrenih 73 projektov, od tega 45 % po EPO modelu. Da se delež EPO projektov se iz leta v leto povečuje kaže dejstvo, da je bilo v letu 2016 EPO projektov 29 %, v letu 2018 pa že 72 %, kar je z 11 projekti predstavljalo okoli 150.000 m^2 neto tlorisne površine. V letu 2019 pa je bilo končanih 17 projektov EPO s skupno dobrih 285.000 m^2 neto tlorisne površine. EPO projekti so v letu 2018 pripomogli k zmanjšanju rabe energije za $11,7 \text{ GWh/leto}$, zmanjšanju emisij CO_2 za $3,2 \text{ kt/leto}$ in povečanju proizvodnje energije iz OVE za $2,3 \text{ GWh/leto}$. V letu 2019 pa k zmanjšanju rabe energije za $10,7 \text{ GWh/leto}$, zmanjšanju emisij CO_2 za $2,5 \text{ kt/leto}$ in povečanju proizvodnje energije iz OVE za $3,0 \text{ GWh/leto}$.

Po modelu energetskega pogodbeništva je bil v letu 2019 v izvajanju projekt energetske prenove petih stavb Ministrstva za kulturo, s skupno tlorisno površino skoraj 55.500 m^2 .

V okviru spodbujanja URE in OVE v stavbah v *gospodinjstvih* so bili v letih 2018 in 2019 izvedeni naslednji ukrepi:

- Za izvajanje ukrepov URE in OVE v gospodinjstvih je bilo v letu 2018 iz Eko sklada izplačanih 24,2 milijona evrov nepovratnih sredstev. Doseženo je bilo za $166,5 \text{ GWh/leto}$ zmanjšanje rabe energije, zmanjšanje emisij CO_2 za $21,2 \text{ kt/leto}$ in povečanje proizvodnje energije iz OVE za $61,5 \text{ GWh/leto}$. V letu 2019 je bilo iz Eko sklada izplačanih 38,7 milijona evrov nepovratnih sredstev. Doseženo je bilo za $241,4 \text{ GWh/leto}$ zmanjšanje rabe energije, zmanjšanje emisij CO_2 za $50,7 \text{ kt/leto}$ in povečanje proizvodnje energije iz OVE za $160,4 \text{ GWh/leto}$.
- Eko sklad je v letu 2018 preko shem povratnih sredstev za ukrepe URE in izrabo OVE v gospodinjstvih omogočil 1.836 posojil z ugodno obrestno mero, kar je predstavljalo skoraj 25 milijonov evrov. V letu 2019 je Eko sklad z občani podpisal 2.296 kreditnih pogodb za izvedbo naložb v ukrepe URE in izrabe OVE. Skupna vrednost podpisanih pogodb je znašala 36,3 milijonov evrov. Od tega zneska je bilo 20,7 milijona evrov namenjenih nakupu okolju prijaznih vozil (669 vozil na hibridni pogon, 242 vozil na električni pogon in 1 vozilo na plin), 12 milijonov evrov pa za vgradnjo 762. toplotnih črpalk.
- Za prenovo stanovanjskih stavb je mogoče pridobiti tudi posojila Javnega stanovanjskega sklada MOL, ekološki potrošniški kredit za nakup energijsko učinkovitih gospodinskih aparatov in okolju prijaznih motornih vozil pri Abanki, zeleni namenski potrošniški kredit (za nakup lesne biomase za ogrevanje, in zeleni stanovanjski kredit za gradnjo ali nakup nizkoenergijske ali pasivne eno-ali dvostanovanjske stavbe, nakup energijsko učinkovitega stavbnega pohištva, toplotno izolacijo stanovanjskega objekta itd) pri BKS banki, pri Delavski hranilnici je mogoče pridobiti eko kredit, ki poleg nakupa električnih ali hibridnih vozil omogoča tudi nakup toplotne črpalke ali postavitve sončne elektrarne, Eko kredit Deželne banke Slovenije (DBS) (priklop na sistem daljinskega

ogrevanja, nakup kurilne naprave na lesno biomaso in celo postavitev male elektrarne itd.), Sparkasse ponuja zeleni kredit na kolesih za vozila in pa zeleni kredit, ki je namenjen nakupu ali gradnji pasivne ali nizkoenergijske hiše, energetske učinkoviti prenovi stanovanjske stavbe in nakupu naprav za izrabo OVE.

- Preko mreže ENSVET je v letu 2018 58 neodvisnih energetske svetovalcev realiziralo 9.546 aktivnosti (nasveti preko člankov, TV prispevkov, predavanj, šol itd). Največ, 7.870, je bilo pisnih nasvetov. Na terenu so svetovalci ocenili kakovost 148 projektov, od katerih je bilo 96 % izvedenih skladno s pogoji javnega razpisa. V desetih trgovinskih centrih pa je potekal tudi Teden energetskega svetovanja. Mreža ENSVET je v tem letu doprinesla za 18,1 GWh/leto zmanjšane rabe energije in za 4,7 kt/leto zmanjšanja emisij CO₂. V letu 2019 je preko mreže ENSVET delovalo 56 usposobljenih neodvisnih energetske svetovalcev, ki so realizirali 9.283 aktivnosti (nasveti s pisnim poročilom, e-nasveti, članki, RTV prispevki, predavanja, šole itd.). Največ, 7.960, je bilo pisnih nasvetov. 60 % vseh nasvetov je bilo opravljenih v svetovalnih pisarnah, preostanek na različnih sejmih in drugih dogodkih izven pisarn. V okviru obveznega nadzora subvencioniranih naložb so svetovalci opravili 245 ogledov izvedenih naložb ter 79 ogledov z namenom ugotavljanja dejanskega stanja še med postopkom obravnave vloge. Prenovljen je bil interni spletni portal za svetovalce in posodobljen razdelek »energetske svetovanje« na novi spletni strani Eko sklada, kjer je sedaj mogoče tudi spletno naročanje na svetovanja. Septembra 2019 je na šestnajstih lokacijah izbranih trgovskih centrov po Sloveniji potekal Teden energetskega svetovanja, preko katerega je bilo opravljenih več kot 500 brezplačnih nasvetov. S svetovanjem v okviru mreže ENSVET je bilo leta 2019 doseženo zmanjšanje rabe energije za 23,2 GWh/leto ter zmanjšanje emisije CO₂ za 6,0 kt/leto.
- Občani, ki domujejo v starejših večstanovanjskih stavbah in se soočajo z energetske revščino, so preko Eko sklada dobili v celoti povrnjene stroške za energetske prenove stavb (v letu 2018 - 8 naložb v višini 27.400 evrov, v letu 2019 – 14 naložb v višini 57.000 evrov) in zamenjavo starih kurilnih naprav na trdna goriva (v letu 2018 - 12 naložb v višini 56.400 evrov, v letu 2019 – 29 naložb v višini 180.000 evrov). Energetski svetovalci z nasvetom za manjšo rabo energije in brezplačnim paketom naprav ZERO so v letu 2018 obiskali 282 občanov, v letu 2019 pa 195.

V okviru spodbujanja URE in OVE v stavbah *javnega sektorja* so bili v letih 2018 in 2019 izvedeni naslednji ukrepi:

- V okviru OP EKP, v sklopu razpisov iz let 2016 in 2017, so se v letu 2018 izvajali projekti, za katere je bilo dodeljenih 14,7 milijona evrov nepovratnih sredstev. Energetske prenovljenih je bilo 205.000 m² neto tlorisne površine stavb v lasti in rabi občin ter stavb širšega in ožjega javnega sektorja. Leta 2018 je bilo v okviru razpisa za energetske prenove stavb v lasti in rabi občin ter stavb širšega in ožjega javnega sektorja podprtih 25 naložb v vrednosti 23,7 milijona evrov. Črpanje sredstev pri stavbah ožjega javnega sektorja je bilo najslabše, saj je bila energetske prenovljena le ena stavba za 0,4 milijona evrov. V okviru razpisa Eko sklada, namenjenega občinam za nove naložbe v gradnjo skoraj ničenergijskih stavb, je bilo za 10 naložb izplačanih 5,2 milijona evrov. Z energetske prenove stavb javnega sektorja je bilo v letu 2018 zmanjšane rabe energije za 17,2 GWh/leto, zmanjšanih emisij CO₂ za 4,8 kt/leto in povečane proizvodnje energije iz OVE za 3,9 GWh/leto. Za izvajanje ukrepov URE in OVE v javnem sektorju so spodbude Eko sklada pripomogle k zmanjšanju rabe energije za 2,4 GWh/leto, zmanjšanju emisij CO₂ za 0,6 kt/leto in povečanju proizvodnje energije iz OVE za 1,2 GWh/leto.

V letu 2019 so se v okviru OP EKP izvajali projekti, za katere je bilo dodeljenih 11 milijonov evrov nepovratnih sredstev. Prenovljenih je bilo 155.000 m² neto tlorisne površine stavb. Zmanjšanje rabe energije, doseženo s temi projekti, je bilo ocenjeno na 29,7 GWh, emisije CO₂ pa na 8,2 kt na leto. Zmanjšanje rabe energije na enoto površine znaša 76 kWh/m² leto, kar kaže na to, da bo treba prenove za večje učinke v prihodnje bolj usmerjati v celovite prenove. V okviru razpisov je bilo na voljo skoraj 113 milijonov evrov nepovratnih sredstev, dodeljenih pa le 37 % razpisanega zneska. Črpanje sredstev je bilo najslabše pri stavbah ožjega javnega sektorja.

Leta 2019 je bilo razpisanih 39,4 milijona evrov nepovratnih sredstev v okviru treh razpisov - za energetske prenovne stavbe v lasti in rabi občin, energetske prenovne stavbe širšega javnega sektorja v lasti države ter za energetske prenovne stavbe ožjega javnega sektorja, črpanih pa le slabih 14 %. Eko sklad je leta 2019 je v okviru poziva, namenjenega občinam in ministrstvu za nove naložbe v gradnjo skoraj ničenergijskih stavb splošnega družbenega pomena in poziva iz leta 2016, ki je bil namenjen samo lokalnim skupnostim za 18 naložb izplačal 8,4 milijona evrov nepovratnih sredstev. V okviru poziva za izvedbo posameznih ukrepov URE in izrabe OVE v javnem sektorju je bilo leta 2019 za 53 naložb izplačanih skupaj 0,4 milijona evrov. Z energetske prenovne stavbe javnega sektorja je bilo leta 2019 doseženo zmanjšanje rabe energije za 11,4 GWh/leto, povečanje proizvodnje energije iz OVE za 3,3 GWh/leto in zmanjšanje emisije CO₂ za 2,7 kt/leto. S spodbudami Eko sklada za zmanjšanje rabe energije in povečanje proizvodnje energije iz OVE v javnem sektorju je bilo leta 2019 doseženo zmanjšanje rabe energije za 3,6 GWh/leto, povečanje proizvodnje energije iz OVE za 0,04 GWh/leto in zmanjšanje emisije CO₂ 0,6 kt/leto.

- Eko sklad je leta 2018 za financiranje sedmih naložb občin namenil 5,1 milijona evrov povratnih sredstev, v letu 2019 pa 2,7 milijona evrov za izvajanje 4 naložb. V letu 2019 je posojila za financiranje projektov celovite energetske prenovne javnih stavb razpisala tudi SID banka, pri čemer je na voljo okvirno 38,5 milijonov evrov povratnih finančnih sredstev, zagotovljenih iz OP EKP in sredstev banke, upravičenci pa so osebe celotnega javnega sektorja in ponudniki energetskih storitev.
- V letu 2018 se je zaključil projekt Energetske prenovne stavbe v državni in občinski lasti, ki ga je izvajala Projektna pisarna. Pisarna je v tem letu objavila tri razpise za prenovne stavbe občin, stavbe širšega javnega sektorja v lasti države in stavbe ožjega javnega sektorja, končala dva pilotna projekta in vodila postopek podelitve koncesije za izvedbo projekta EPO za celovito energetske prenovne določenih objektov MNZ in MZI. V letu 2019 je Pisarna objavila tri razpise za energetske prenovne stavbe občin, stavbe širšega javnega sektorja v lasti države in stavbe ožjega javnega sektorja. Objavila je poziv k oddaji prijave za sofinanciranje izdelave tehnične in ekonomske dokumentacije za projekte energetske prenovne javnih stavb iz sredstev mednarodne tehnične pomoči ELENA (projekt GovDER), vodila pripravo in spremljala izvedbo petih pilotnih projektov, prenovila navodila za delo posredniških organov in upravičencev pri ukrepu energetske prenovne stavbe javnega sektorja ter posodobila evidenco stavb v lasti in uporabi ožjega javnega sektorja (1. 10. 2019 je bilo v evidenco vključenih 447 stavb s skupno tlorisno površino 818.933 m²).

Priporočila:

Za povečan obseg energetskih prenov stavb je potrebno zagotoviti dodatne finančne vire, kontinuiteto nepovratnih sredstev ter izboljšati črpanje razpoložljivih sredstev. Zapiranje finančne konstrukcije na projektih energetske sanacije je bilo predvideno s spodbujanjem energetskega pogodbenišтва. Tekom izvajanja projektov pa se je izkazalo, da so tovrstni projekti manj ekonomsko zanimivi za izvajanje po tem modelu. Zato je potrebno zagotoviti višji delež nepovratnih finančnih sredstev, saj sedanje povečanje stopnje financiranja iz 40 % na 49 % ne reši problema zagotavljanja lastnih sredstev za zapiranje finančne konstrukcije.

Spodbujanje energetske prenovne stavbe je smiselno razširiti na trajnostne prenovne, ki upoštevajo tudi potresno in požarno varnost. Spodbujati se mora celovit pristop k projektom, kar pomeni, da je ob izvedbi energetske sanacije potrebno in tudi smiselno izvesti dodatne aktivnosti, kot npr. statično sanacijo objektov, dozidave, prenovne notranjosti objektov, in podobno. Zagotoviti se mora sistemsko financiranje teh aktivnosti, saj obseg in vrednost del presega okvire projekta energetske sanacije. Za trajnostno prenovno je potrebno pripraviti podlago, ki bo omogočala vzpostavitev, vzdrževanje in financiranje sistema, usposabljanja itd.

Poenostaviti oz. skrajšati se mora administrativne postopke potrjevanja projektov.

Za doseganje večjih učinkov programov Eko sklada za gospodinjstva, je potrebno zagotoviti usklajeno, ciljno usmerjeno in intenzivnejše ozaveščanje in informiranje o URE in izrabi OVE v gospodinjstvih.

Več napora je potrebno posvetiti hitrejšemu spodbujanju ukrepov URE v gospodinjstvih z nizkimi prihodki, izboljšati vključenost in izvajanje inštrumentov za zmanjševanje energetske revščine, okrepiti proces priprave projektov energetske prenove javnih, zlasti državnih, stavb, povečati obseg energetske prenove stavb kulturne dediščine s pripravo meril za določane upravičenih stroškov za energetske prenove in sofinanciranjem, razvijati poslovne modele za celovito energetske prenove sosesk, zagotoviti ustrezne kadre za izvajanje nalog ter poenostaviti administrativne postopke pri dodeljevanju spodbud.

Za doseganje cilja prenove 3 % skupne tlorisne površine stavb v lasti in rabi osrednje vlade vsako leto, je treba imenovati odgovornega nosilca, ki bi opredelil odgovornosti drugih akterjev za vse aktivnosti, potrebne za doseganje cilja ter vodil evidence stavb v lasti in uporabi ožjega javnega sektorja.

4.5 Industrija ne-ETS

Ukrepi zmanjševanja emisij TGP iz sektorja industrija ne-ETS so se v letu 2018 izvajali na treh področjih:

- Prvo zajema spodbujanje ukrepov URE in OVE. V letu 2018 je Eko sklad ponudil povratne spodbude za ugodno kreditiranje novih naložb v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije za gospodarske družbe in druge pravne osebe. Nepovratne investicijske spodbude za ukrepe URE in OVE so bile na voljo iz Eko sklada in Kohezijskega sklada, in sicer v višini do 20% priznanih stroškov naložbe (brez DDV). Odobrenih je bilo 306.752 evrov nepovratnih sredstev. Finančne spodbude so spodbujale izgradnjo novih in rekonstrukcijo obstoječih sistemov za ogrevanje, ki izkoriščajo OVE (zlasti kotle na lesno biomaso), naprave za samooskrbo z električno energijo, izkoriščanje odvečne toplote iz procesov in/ali naprav, vgradnjo energijsko učinkovitih elektromotorjev, vgradnjo frekvenčnih pretvornikov, uvedbo sistema upravljanja z energijo, ukrepe energetske učinkovitosti v poslovnem procesu ter naložbe v naprave za soproizvodnjo električne energije in toplote.

V letu 2019 se je zanimanje za posojila Eko sklada iz industrije začelo povečevati. Leta 2019 je bilo odobrenih 24 kreditov v skupnem znesku 3.613.868 evrov, podpisanih pa je bilo 17 kreditnih pogodb v skupnem znesku 3.527.968 evrov. Poleg Eko sklada je povratna sredstva preko kreditov podjetjem v letu 2019 začela ponujati tudi SID banka v okviru različnih programov in preko Sklada skladov. Tudi v letu 2019 so bila preko Eko sklada na voljo nepovratna sredstva in kredit s subvencionirano obrestno mero podjetjem za nove naložbe v učinkovito rabo in obnovljive vire energije, in sicer je bilo za 137 projektov izplačanih 1,9 milijona evrov.

Z izvedbo ukrepov URE in izrabe OVE, ki so bili podprti z nepovratnimi sredstvi Eko sklada, se je leta 2019 zmanjšala raba energije za 6,6 GWh/leto, povečala proizvodnje energije iz OVE za 2,7 GWh/leto in zmanjšale emisije CO₂ za 2,4 kt/leto.

- Drugo področje spodbuja uvajanje sistemov za upravljanje energije. Energetski pregledi za velika industrijska podjetja so obvezni po EZ-1. Prvič so morali biti izvedeni do konca leta 2017, potem pa na vsaka štiri leta. Energetske preglede v malih in srednjih podjetjih je Eko sklad v letih 2018 in 2019 spodbudil s 50 % nepovratne finančne pomoči. V letu 2018 je bilo za 9 izvedenih pregledov izplačanih 46.063 evrov, v letu 2019 pa za 8 pregledov izplačanih 35.528 evrov. Izvedba energetskih pregledov, podprtih z nepovratnimi sredstvi Eko sklada, je v letu 2018 doprinesla 7,8 GWh/leto zmanjšanje rabe energije in 1,6 kt/leto zmanjšanje emisije CO₂. V letu 2019 pa za 1,3 GWh/leto zmanjšanje rabe energije in 0,3 kt/leto zmanjšanje emisije CO₂.
- Tretje področje pokriva zmanjšanje emisij F-plinov iz stacionarnih virov. V letu 2017 je trend emisij TGP zaradi uporabe F-plinov začel padati, kar se je nadaljevalo tudi v letu 2018. V začetku leta 2018 je bila kvota za HFC pline zmanjšana na 63% izhodiščne količine, kar je določeno v

Uredbi EU o fluoriranih toplogrednih plinih (517/2014/EU). Izvajanje Direktive 2006/40/ES o emisijah iz klimatskih naprav v motornih vozilih, ki omejuje uporabo F-plinov in s tem uporaba novega plina HFO-1234yf je Sloveniji doprinesla zmanjšanje emisij HFC. V letu 2018 so se emisije na letni ravni zmanjšale za 6 kt CO₂ ekv, ker je 76.868 prvič registriranih avtomobilov imelo v klimatskih napravah plin HFO-1234yf. V letu 2019 se je pri prvič registriranih 84.787 avtomobilih zmanjšanje emisij na letni ravni povečalo na 8 kt CO₂ ekv.

Priporočila:

Da bi bili učinki večji, je potrebno v industriji okrepiti spodbujanje ukrepov OVE in URE. Spodbude je potrebno spremljati bolj sistematično in zagotoviti ustrezne podatke za spremljanje in vrednotenje učinkov nepovratnih in povratnih spodbud v industriji, in sicer skupno ter ločeno za industrijo ne-ETS. Ukrepanje bi se izboljšalo z vzpostavitvijo podpornega okolja za razvoj celovitih storitev upravljanja z energijo v malih in srednje velikih podjetjih, poslovnih modelov energetskega pogodbenišтва in ključnih finančnih instrumentov za velika energetska intenzivna podjetja ter mala in srednja podjetja.

4.6 Energetika ne-ETS

Ukrepi zmanjševanja emisij TGP iz sektorja energetika ne-ETS so se v letu 2018 izvajali na področju učinkovitih sistemov daljinskega ogrevanja (DO) in spodbujanju razvoja sistemov DO na OVE v okviru OP EKP.

V letu 2017 je bilo energetska učinkovitih 61 % sistemov DO, v letu 2018 pa 58 %. V letu 2019 je s spremembo Zakona o spremembah in dopolnitvah EZ-1 v 322. členu prišlo do znižanja zahtev za učinkovite sisteme daljinskega ogrevanja. Namesto vsaj 75 % kombinacije toplote iz OVE, soproizvodnje toplote in električne energije (SPTE) ter/ali odvečne toplote, je potrebno sedaj zagotoviti vsaj 50 % kombinacije toplote iz najmanj dveh izmed prej naštetih treh virov. V skladu z novimi kriteriji je bilo leta 2019 energetska učinkovitih 68 % sistemov DO.

V letu 2018 so bile načrtovane nepovratne finančne spodbude za sisteme DO na OVE v višini 11 milijonov evrov, v letu 2019 v višini 39 milijonov evrov. Sredstva so spodbudila naložbe za izgradnjo novih in rekonstrukcijo obstoječih sistemov za ogrevanje ter priklop novih uporabnikov na že obstoječe kapacitete. V okviru razpisa DO OVE 2016 in DO OVE 2017, je bilo do konca leta 2018 končanih 12 projektov, ki so skupaj prejeli 8,26 milijona evrov, do konca leta 2019 pa 14 projektov, ki so bili podprti s skupaj 4,5 milijona evrov.

Zaradi projektov, ki so bili zaključeni leta 2019 in so prejeli kohezijska sredstva, so se zmanjšale emisije CO₂ za 0,8 kt/letno ter povečala proizvodnja energije iz OVE za 2,9 GWh/leto.

V okviru pozivov Eko sklada so nepovratna sredstva na voljo tudi za zamenjavo toplotne postaje ali vgradnjo toplotne postaje za priklop na sistem DO. V letu 2019 je bilo z dobrimi 49.000 evri podprtih 7 projektov.

Pri pravnih osebah in v javnem sektorju pa je bilo v letu 2019 na voljo dobrih 43.000 evrov nepovratnih sredstev za izkoriščanje odvečne toplote iz procesov in/ali naprav. Podprtih je bilo 7 projektov.

V letu 2019 je bilo s pomočjo projektov za trajnostni razvoj obstoječih sistemov DO, ki so bili podprti z nepovratnimi sredstvi Eko sklada v gospodinjstvih, javnem sektorju ali pri pravnih osebah doseženo zmanjšanje rabe energije za 1 GWh/leto in zmanjšanje emisije CO₂ za 0,2 kt/leto.

Priporočila:

Ukrepi zmanjševanja emisij TGP iz sektorja energetika ne-ETS v OP TGP 2020 niso posebej obravnavani in tako tudi ne ukrepi za spodbujanje sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja. Čim hitreje je potrebno začeti z oblikovanjem in izvajanjem instrumentov za spodbujanje razvoja sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja na OVE in odvečno toploto ter letno povečevati delež OVE in odvečne toplote.

Večina toplote v sistemih DO je proizvedene v soproizvodnji toplote in električne energije (SPTE), k čemur je pripomogla podporna shema za električno energijo proizvedeno iz OVE in v SPTE z visokim izkoristkom. Za podporo dodatnim enotam SPTE na OVE je potrebno dopolniti pravila za vstop v podporno shemo. Nadaljevati je potrebno s nepovratnimi investicijskimi finančnimi spodbudami za izgradnjo sistemov DO in zagotoviti njihovo dolgoročnost in stabilnost. In ne nazadnje, kjer je možno, kot vir toplote za sisteme DO uporabiti odvečno toploto.

Za uspešen nadaljnji razvoj sistemov daljinskega ogrevanja je potrebno nadgraditi načrtovanje energetike na lokalni ravni, prenoviti zakonodajni okvir za pripravo lokalnih energetske/podnebnih konceptov ter na nacionalni ravni zagotoviti centralizirano strokovno podporo lokalnim skupnostim za načrtovanje ogrevanja/hlajenja, vključno s potrebnimi orodji (npr. toplotna karta).

4.7 Odpadki

Na področju zmanjšanja količine nastalih odpadkov, spodbujanja ponovne uporabe, recikliranja in ozaveščanja so v letih 2018 in 2019 potekale naslednje aktivnosti:

- ozaveščevalna kampanja *Imam svojo vrečko!*, ki je spodbujala k zmanjšanju potrošnje lahkih plastičnih nosilnih vrečk (MOP);
- projekt *Ne več, ampak bolje*, ki promovira preprečevanje odpadkov v gospodinjstvih, kosovnih odpadkov, tekstilnih odpadkov ter zmanjšanje nagrobnih sveč;
- v soorganizaciji GZS je potekal Evropski teden zmanjševanja odpadkov (ETZO) na temo preprečevanja nastajanja nevarnih odpadkov;
- projekt *Plastika naša vsakdanja*, ki ozavešča javnost, analizira deležnike na trgu plastične embalaže, ocenjuje količine in vrste plastične embalaže, sodeluje s podjetji, ki se ukvarjajo s plastiko;
- projekt Okoljsko raziskovalnega zavoda Pozabljen »R«, ki ozavešča javnost o treh »3 R« (Reduce, Repair, Reuse), s poudarkom na pozabljenem »R« - Repair/popravilo.

V letu 2019 so bile sklenjene naslednje zaveze:

- s Trgovinsko zbornico Slovenije je MOP leta 2019 podpisal kodeks za manj plastičnih vrečk za enkratno uporabo v slovenskih trgovinah - od 1. 9. 2019 v trgovinah na blagajnah ni več mogoče kupiti plastičnih vrečk;
- kodeks s Turistično gostinsko zbornico o zmanjšanju uporabe plastičnega pribora v gostinskih dejavnostih je bil podpisan 11. 11. 2019 - gostinci, ki bodo pristopili h kodeksu, se prostovoljno zavezujejo, da v svojih gostinskih obratih od 1. 1. 2020 gostom ne bodo ponujali plastičnih slamic, plastičnih krožnikov, plastičnih lončkov in plastičnega jedilnega pribora;
- sporazum s Skupnostjo slovenskih občin (SOS) o spodbujanju zmanjšanja uporabe plastičnega pribora v slovenskih občinah je bil podpisan novembra 2019 - k dogovoru lahko kadarkoli pristopi občina, ki v okviru svojih aktivnosti organizira različne oblike javnih ali internih prireditev in sestankov, kjer ni na voljo plastični pribor;
- MOP se je zavezal, da v svojih prostorih in na dogodkih, ki jih organizira, ponuja pitno vodo iz pipe in k njenemu pitju spodbuja tudi zaposlene in ostale deležnike (Certifikat Voda iz pipe).

Spremembe na področju zakonodajnih rešitev so bile v letih 2018 ali 2019 naslednje:

- V letu 2017 je bila sprejeta Uredba o obvezni občinski gospodarski javni službi zbiranja komunalnih odpadkov (UR. L. RS št. 33/17 in 60/18), v kateri so določeni ukrepi za povečanje deleža ločeno zbranih odpadkov na izvoru. Izvajalec javne službe v zbirnem centru mora omogočiti izvajalcu priprave za ponovno uporabo, da vsaj iz prevzetega tekstila, oblačil in kosovnih odpadkov, izloči odpadke, primerne za pripravo za ponovno uporabo, in mu jih dati.
- Na področju izboljšanja sistema zbiranja odpadne embalaže, je bila spremenjena in dopolnjena Uredba o ravnanju z embalažo, odpadno embalažo ter sprejet Ukaz o razglasitvi Zakona o interventnih ukrepih pri ravnanju s komunalno odpadno embalažo in z odpadnimi nagrobnimi svečami (ZIURKOE). Zakon ureja interventne ukrepe pri ravnanju s komunalno odpadno embalažo in odpadnimi nagrobnimi svečami.
- Dopolnjena je bila Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (23. člen, 13. odstavek), ki občini daje možnost, da odvoz odpadkov obračunava na dejansko prepuščeno maso uporabnika.
- V letu 2018 je bila sprejeta Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o predelavi biološko razgradljivih odpadkov in uporabi komposta ali digestata, ki je uskladila predpisane mejne vrednosti za kompost, namenjen uporabi v kmetijstvu, z ostalimi državami članicami ter vzpostavila dodatna merila za uporaba digestata. V letu 2019 je bil predviden povečan obseg nadzora nad izvajanjem Uredbe o predelavi biološko razgradljivih odpadkov in uporabi komposta ali 70 digestata s strani Inšpektorata RS za okolje in prostor in Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo – akcija nadzora programa upravljanja območij Natura 2000 – PUN.
- V letu 2019 je bila sprejeta Uredba (EU) 2019/1009 o določitvi pravil o omogočanju dostopnosti sredstev za gnojenje EU na trgu, spremembi uredb (ES) št. 1069/2009 in (ES) št. 1107/2009 ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 2003/2003, ki ureja prav to področje. S sprejetjem te uredbe se načeloma odpira trg za digestat in kompost kot sestavni material sredstev za gnojenje, ki zadošča kriterijem Uredbe EU, kar lahko vodi v uporabo večje količine komposta in digestata, ki je lahko tudi slabše kakovosti kot ta, ki nastaja oz. se predela v RS.
- V letu 2019 je bil pripravljen predlog spremembe Zakona o varstvu okolja, ki v slovenski pravni red prenaša tudi zahteve Direktive (EU) 2018/851 o odpadkih glede sistema proizvajalčeve razširjene odgovornosti - spremembe določajo obveznost proizvajalcev določenih vrst proizvodov, da so finančno in organizacijsko odgovorni za svoje izdelke tudi, ko iz njih nastanejo odpadki.
- Spremenjen je bil 46. člen Uredbe o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo (Ur.l. RS, št. 35/17). Zaradi spremembe morajo družbe za ravnanje z odpadno embalažo letno poročati o prihodkih, odhodkih in stroških, povezanih z ravnanjem z odpadno embalažo ter dejavnostih obveščanja javnosti in končnih uporabnikov.

Priporočila:

Med nastalimi odpadki v RS je največ gradbenih odpadkov – v letu 2017 jih je bilo kar 44 %. Potrebno je slediti ciljem krožnega gospodarstva in začeti izvajati korake, ki bodo v letu 2020 najmanj 70 % nenevarnih gradbenih odpadkov pripravili za ponovno uporabo, recikliranje in snovno predelavo.

Tudi pri drugih odpadkih je potrebno vzpodbujati inovacije za recikliranje, predelavo in ponovno uporabo s ciljem sledenju krožnega gospodarstva.

4.8 LULUCF – raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo

Večina obnove slovenskih gozdov še vedno poteka po naravni poti. Umetna obnova s sadnjo sadik in setvijo semena naravno obnovo dopolnjuje le takrat, kadar je to potrebno. Delež umetne obnove je

v obdobju 2010–2016 predstavljal približno 10 % vse obnove, površina gozdov, ki zahtevajo umetno obnovo, pa se počasi povečuje.

Slovenski gozdovi so zastarani, sedanje razmerje razvojnih faz gozdov je neugodno, obnova gozdov poteka prepočasi, površine v obnovo vpeljanih gozdov so premajhne, da bi lahko spremenili stanje neugodnega razmerja razvojnih faz gozda in tako zagotovili njegov trajnostni razvoj. Delež mlajših razvojnih faz gozda (mladovje, drogovnjak), ki jih primanjkuje, se ne povečuje.

Priporočila:

Nadgraditi je treba inventurni sistem za gozdni in negozdni prostor ter obstoječe ukrepe za ureditev ključnih nerešenih vprašanj v sektorju. V Gozdnogospodarske načrte GGO z veljavnostjo 2021–2030 je treba zapisati ustrezne cilje glede lesne zaloge, poseka in akumulacije, upošteva Nacionalni načrt RS za obračunavanje emisij in ponorov TGP na področju gozdarstva (NFAP) z referenčnimi vrednostmi za gospodarjenje z gozdovi (FRL) in Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt RS (NEPN). Zagotoviti je treba stalnost financiranja za državne spodbude za lastnike gozdov za nego in varstvo gozdov ter stalnost izobraževanja in delavnic o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi za lastnike gozdov.

4.9 Večsektorski ukrepi

K zmanjševanju emisij TGP prispevajo tudi drugi večsektorski ukrepi. Dobavitelji energije, ki morajo doseči prihranke končne energije pri končnih odjemalcih, le-te spodbujajo k zamenjavi starih kotlov in gospodinskih električnih aparatov, uporabi varčnih sijalk, izolaciji stavb itd. V okviru sheme obveznega doseganja prihrankov končne energije z URE in OVE projekti je 127 zavezancev v letu 2017 zmanjšalo rabo energije za 232,7 GWh/leto. Največ prihrankov je bilo doseženih v industriji, in sicer 57 %. Sledijo gospodinjstva z 19 %, promet z 11,5 %. Več kot 75 % celotnega prihranka se je doseglo z uvajanjem sistema upravljanja energije (45 %), z dodajanjem aditiva pogonskemu gorivu (11%), z energetsko učinkovito razsvetljavo v stavbah (10 %) in vgradnjo novih kotlov z visokim izkoristkom na plin (10 %). Prav tako so se zmanjšale tudi emisije CO₂, in sicer za 65,7 kt/leto, ter povečala proizvodnja energije iz OVE za 3,5 GWh/leto. V letu 2018 se je v primerjavi z letom 2017 zmanjšanje rabe energije pri končnih odjemalcih povečalo za 12 %. Z 38 % je bilo največ prihrankov doseženih v industriji, sledila so promet z 20 % in sektor pretvorbe, distribucije in prenosa energije z 18 %. Največ prihranka je bilo doseženega z vgradnjo sistemov za soproizvodnjo toplote in električne energije (22 %), z ukrepi dodajanja aditiva pogonskemu gorivu (19 %), vgradnjo energetsko učinkovito razsvetljave v stavbah (15 %) in izkoriščanjem odvečne toplote v industriji (8 %). Z izvedbo projektov URE in izrabe OVE v okviru sheme obveznega doseganja prihrankov končne energije za zavezance so se v letu 2018 zmanjšale emisije CO₂ za 86,1 kt/leto, proizvodnja energije iz OVE pa se je povečala za 18,3 GWh/leto.

V letu 2018 je Eko sklad odobril za 42,2 milijona evrov ugodnih kreditov. Podpisanih kreditnih pogodb je bilo za 32,9 milijona evrov. Znesek se je v primerjavi z letom 2017 skoraj podvojil, in sicer na račun večjega obsega kreditiranja okoljskih naložb občanov. V letu 2019 sta se zneska odobrenih ugodnih kreditov in podpisanih kreditnih pogodb še povečala. Prvi je znašal 57,7 milijona evrov, drugi 40,5 milijonov evrov.

Shema podpor za spodbujanje proizvodnje električne energije iz OVE in SPTE z visokim izkoristkom v vseh sektorjih je namenjena napravam SPTE manjšim od 20 MW ali elektrarnam na OVE manjšim od 10 MW – vetrna polja morajo biti manjša od 50 MW. Pretežni del učinkov sheme je sicer dosežen v sektorju EU-ETS. Učinki podporne sheme se kažejo kot nezadostni, posebej je problematična minimalna realizacija novih proizvodnih naprav ter zmanjševanje obsega proizvodnje električne energije iz OVE. Od leta 2016 je bilo objavljenih šest razpisov, vsak v vrednosti 10 milijonov evrov. V

okviru razpisa iz leta 2016 je bilo za vstop v podporno shemo izbranih 78 naprav s skupno nazivno močjo 61,4 MW (od tega je 44 % te moči odpadlo na enote SPTE, 41 % pa na vetrne elektrarne). V okviru razpisa iz leta 2017 je bilo za vstop v shemo izbranih 93 naprav s skupno nazivno močjo 98 MW (82 % moči je odpadlo na vetrne elektrarne). V okviru razpisa iz februarja 2018 je bilo za vstop v shemo izbranih 41 naprav s skupno močjo 129 MW (84 %, je odpadlo na vetrne elektrarne). Leta 2019 so se pogoji za prijavo projektov na javne pozive zaostri z zahtevo po predložitvi gradbenega dovoljenja že ob sami prijavi na javni poziv, in sicer za tiste elektrarne, katerih gradnja je z njim pogojena. Slednje je bilo eden glavnih razlogov za upad števila prijavljenih in tudi izbranih projektov. Tako je bilo na javnem pozivu iz junija 2019 izbranih le 19 projektov s skupno nazivno električno močjo 26,7 MW. Na decembra 2019 objavljenem javnem pozivu, ki se je zaključil v letu 2020, pa je bilo izbranih 32 projektov s skupno nazivno električno močjo 13 MW.

Leta 2016 zaradi prehoda na novo shemo v shemo ni vstopila nobena nova proizvodna naprava. Leta 2017 je v shemo vstopilo 6 novih naprav s skupno močjo 12,9 MW, leta 2018 12 novih naprav s skupno močjo 3,9 MW, leta 2019 pa je bilo izvedenih 17 projektov. Zaenkrat ni v shemo vstopila še nobena vetrna elektrarna. Leta 2016 so naprave, vključene v shemo, proizvedle 1005,3 GWh električne energije, v letu 2017 945 GWh, v letu 2018 938,1 GWh in leto kasneje 947,5 GWh. Zaradi enot SPTE, ki povečujejo učinkovitost izrabe energije pri proizvodnji električne energije ter sončnih, vetrnih ter hidroelektrarn, ki nadomeščajo proizvodnjo električne energije iz fosilnih virov je bil v letu 2017 dosežen 565 GWh prihranek primarne energije, v letu 2018 pa 568 GWh.

Znesek izplačil v okviru sheme v letu 2018 je znašal 135,1 milijona evrov, v letu 2019 pa 123 milijonov evrov.

Priporočila:

Zagotoviti je potrebno kontinuiteto delovanja sheme podpor za spodbujanje proizvodnje električne energije iz OVE in v SPTE ter nabor podpor povečati. Potrebna je tudi kontinuiteta nepovratnih sredstev ter izboljšani sistem spremljanja učinkov kreditov Eko sklada, da bodo na razpolago vsi potrebni podatki o doseženih učinkih po sektorjih in letih, ko so bile naložbe izvedene.

V okviru sheme podpor za spodbujanje proizvodnje električne energije iz OVE in v SPTE z visokim izkoristkom je potrebno zagotoviti realizacijo potrjenih projektov, okrepiti promocijo razpisov, podrobneje analizirati ovire, zagotoviti, da so oprostitve plačila prispevka OVE in SPTE zgolj začasne, podpreti investitorje pri pripravi prijav ter dopolniti pravila na razpisih, da bi v shemo vstopale tudi naprave SPTE na lesno biomaso.

Uredba o zagotavljanju prihrankov energije ureja delovanje sheme obveznega doseganja prihrankov končne energije za zavezance do konca leta 2020, zato je potrebno za njeno neprekinjeno nadaljnje delovanje pravočasno pripraviti spremembo Uredbe oz. ustrezen nov pravni akt.

4.10 Izobraževanje, usposabljanje, informiranje, ozaveščanje

Na področju blaženja podnebnih sprememb so se v letih 2018 in 2019 izvajale številne aktivnosti izobraževanja, usposabljanja, informiranja in ozaveščanja¹⁰:

- v letu 2018 je bil odobren projekt *LIFE IP CARE4CLIMATE*, ki spodbuja zmanjšanje emisij TGP do 2020 s pogledom do 2030 (ozaveščanje, izobraževanje in usposabljanje deležnikov na področjih trajnostne mobilnosti, zelenega javnega naročanja, trajnostne gradnje in učinkovite rabe energije v stavbah ter podjetjih, odpadne hrane in rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF) z namenom učinkovitejšega izvajanje ključnih ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v Sloveniji do leta 2030), ki se je pričel izvajati v letu 2019;
- nadaljevale so se aktivnosti vseevropske Skupnosti znanja in inovacij *EIT Climate-KIC*, ki je v Sloveniji dejavna od leta 2014 in postopoma povečuje svoj vpliv in vključenost, z dejavnostmi na področjih izobraževanja in ozaveščanja, ustvarjanja podjetij in pospeševanja storitev za startupe

¹⁰ Nekateri projekti so omenjeni pri ostalih podpoglavjih poglavja 4.

in inovatorje; med drugim je Climathon potekal že v treh slovenskih mestih. CO NOT je postal partner v letu 2017, Kemijski inštitut pa leta 2018;

- iz sredstev Eko sklada so se v letih 2018 in 2019 izvajala neodvisna energetska svetovanja za občane (mreža ENSVET), v letu 2018 poletna energetska šola in Mednarodna šola politične ekologije 2018 (Focus);
- iz sredstev Podnebnega sklada se je leta 2018 podprlo več projektov nevladnih organizacij - nevladna organizacija Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj je izvedla usposabljanje izobraževalcev in mladih o podnebnih spremembah *projekt Klima za podnebje*
- Umanotera je nadaljevala projekt *Slovenija znižuje CO₂: dobre prakse*;
- potekalo je izobraževanje *Evropski energetski menedžer – EUREM*;
- v letu 2018 je bil vzpostavljen *Portal energetika*;
- v projektu *Teden mobilnosti* je v letu 2018 sodelovalo 77 občin, v letu 2019 že 80;
- v letu 2018 se je pričel izvajati projekt *Mehki ukrepi trajnostne mobilnosti*, ki med drugim izobražuje vrtce in osnovne šole o trajnostni mobilnosti in bo trajal do leta 2021;
- nadaljeval se je projekt *LIFE Podnebna pot 2050*;
- v letu 2018 se je zaključil projekt *LIFE Krepitev zmogljivosti*, ki je krepil znanje o pripravi in vodenju projektov programa LIFE;
- v letu 2018 se je nadaljeval projekt spremljanja porabe energije v gospodinjstvih *Clear 2.0*, ki spodbuja prehod v nizkoogljično družbo;
- Focus, društvo za sonaraven razvoj je bil v letu 2019 vključen v različne projekte: *LIFE IP CARE4CLIMATE*, izvedli so celostno prenovu programa *Dovolj za vse* (vključena tudi Umanotera) in oblikovali novo spletno stran, soorganizirali nacionalno konferenco o skupnostnem upravljanju z življenjskim viri, pripravili video in smernice za javne uslužbenke o prehodu v NOD, začeli z izvajanjem projekta LIFE UNIFY, katerega cilj je prispevati k pravočasnemu in učinkovitemu prehodu v nizkoogljično družbo in gospodarstvo, organizirali projekt *Prihodnost Evrope 2*, ki se je osredotočal na pomen politične participacije mladih – bralni krožek na temo podnebne pravičnosti, iz leta 2018 pa so nadaljevali tudi projekt IDEA za razvoj inovativnih pristopov na področju izobraževanja o energetski revščini;
- društvo za energetske pismenosti EN-LITE je nadaljevalo z aktivnostmi na področju iENERGIJE;
- v letu 2018 je izšel priročnik *Prehod v zeleno gospodarstvo*, ki predstavlja smeri, zavezujoče strateške in operativne cilje EU in Slovenije ter konkretna orodja za podjetja s primeri iz prakse.;
- Focus, Inštitut za politike prostora in CIPRA Slovenije so v letu 2019 sodelovali v programu *Aktivno v šolo*, katerega namen je podpora šolam in občinam pri spodbujanju aktivne poti v šolo ter organizirali *kolesarski zajtrk*;
- iz sredstev Sklada za podnebne spremembe je bil leta 2019 financiran projekt *Podnebni dosje* – članki na temo podnebnih sprememb v reviji Eol;
- v letu 2018 je v veljavo vstopil tudi novi pravilnik o usposabljanju, licencah in registru licenc neodvisnih strokovnjakov za izdelavo energetskih izkaznic;
- za različne deležnike v šolstvu, kulturi, zdravstvu, itd. je bilo leta 2018 izvedenih več usposabljanj za poročanje po Uredbi o upravljanju z energijo v javnem sektorju;
- v šol. letu 2018/2019 je bil v program Ekošole dodan sklop Podnebne spremembe;
- leta 2019 je pri Zavodu Republike Slovenije za šolstvo začel teči proces evalvacije učnih načrtov osnovnošolskega programa, posodobljen je bil koncept razširjenega programa osnovne šole, ki se v obdobju 2018–2021 pilotsko uvaja v 20 osnovnih šolah, za gimnazije je bil pripravljen učni načrt za področje državljanske vzgoje, ki vključuje tudi trajnostni razvoj in smernice Vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj (VITR), na področju izobraževanja odraslih se je uveljavil model študijskih krožkov, ki jih koordinira Andragoški center Slovenije (ACS), izveden pa je bil tudi teden izobraževanja za trajnostni razvoj, pod okriljem Združenja izobraževalnih in svetovalnih središč Slovenije – ZiSS.

Priporočila:

Mnoge aktivnosti so potekale ločeno in med seboj niso bile povezane. Potrebno je ciljno usmeriti informiranje, okoljske vsebine širše umestiti na vse ravni izobraževanja, sistematično spremljati izvajanja najbolj relevantnih usposabljanj, vzpostaviti enoten sistem evalvacije, med seboj povezati deležnike, ki lahko smiselno sodelujejo v projektih, ter ohraniti kontinuiteto učinkovitih ozaveševalnih akcij. Okrepiti je potrebno spodbujanje prehoda v nizkoogljično gospodarstvo, s poudarkom na razvoju delovnih mest, ki zmanjšujejo škodljive vplive na okolje.

5 Financiranje izvajanja ukrepov

Viri za spodbujanje ukrepov za zmanjševanje emisij TGP v ne-ETS sektorjih vključujejo:

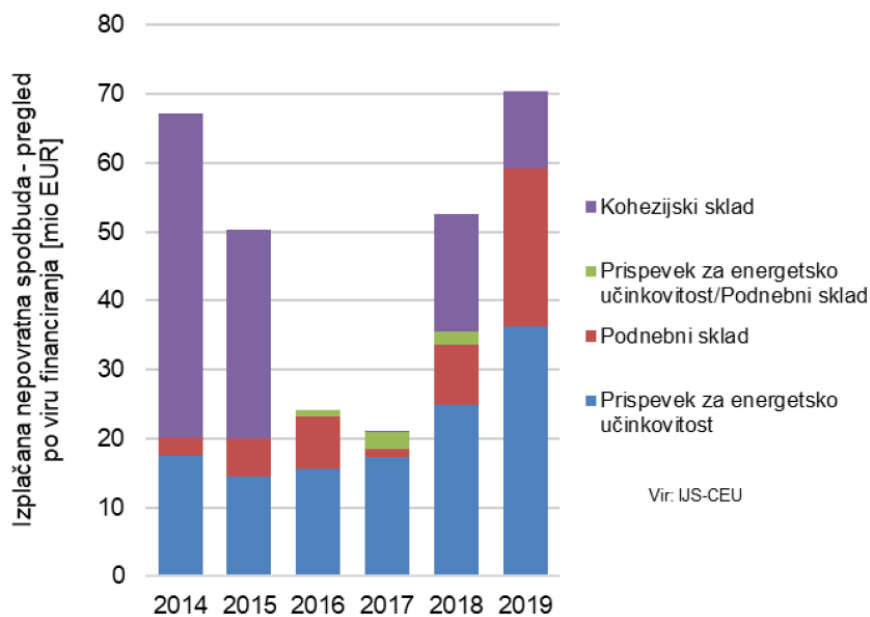
- sredstva Sklada za podnebne spremembe RS,
- sredstva strukturnih in investicijskih skladov EU za izvajanje evropske kohezijske politike v finančni perspektivi 2014–2020,
- proračunska sredstva RS za zagotavljanje slovenske udeležbe pri izvajanju evropske kohezijske politike,
- prispevek za energetske učinkovitost, ki ga plačujejo odjemalci energije na podlagi *Energetskega zakona (EZ-1)* in zagotavlja sredstva za izvajanje programa za izboljšanje energetske učinkovitosti Eko Sklada.

Spodbujeni ukrepi zajemajo številne ukrepe v stavbah (gradnja nizko energetskih stavb, energetske prenove stavb, zamenjava kurilnih naprav, nakup sprejemnikov sončne energije itd.), prometu (nakup novih električnih vozil, polnilnih postaj itd.) in gospodarstvu (URE v procesih, energetske učinkovite razsvetljave, energetski pregledi itd.).

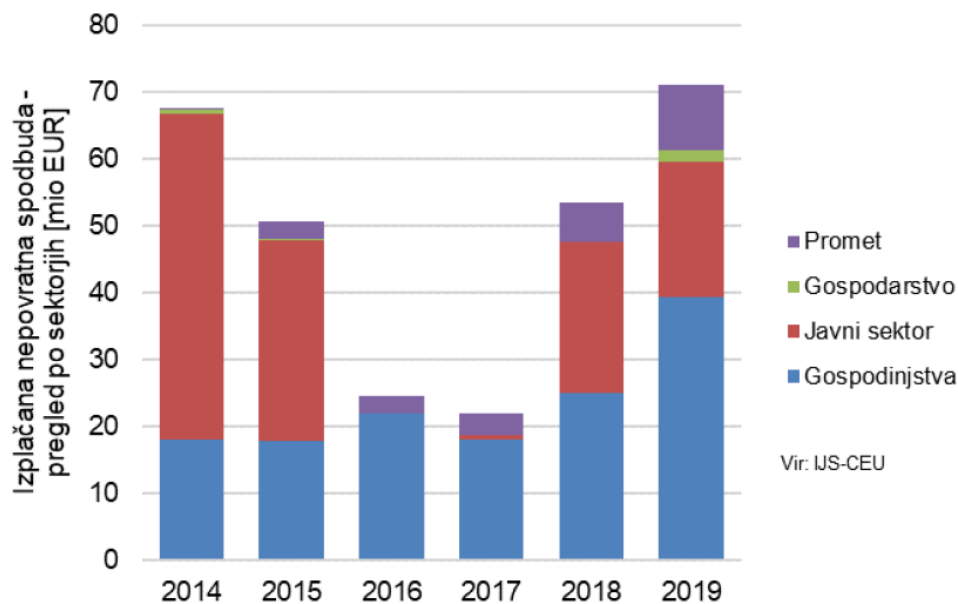
Višina nepovratnih finančnih spodbud za ukrepe zmanjševanja emisij TGP na področju stavb, prometa in drugih sektorjev od leta 2017 narašča. V letu 2017 je znašala 22,01 milijona evrov, leta 2018 se je povišala na 53,51 milijona evrov in leta 2019 na 71,05 milijona evrov. S povečevanjem spodbud so se izboljševali tudi učinki spodbud - leta 2017 so se emisije zmanjšale za 21,08 kt CO₂, leta 2018 za 34,67 kt CO₂ in leta 2019 za 57,41 kt CO₂.

V letu 2018 so finančna sredstva iz prispevka za energetske učinkovitost predstavljala 61 %, Sklada za podnebne spremembe 22 % in Kohezijskega sklada 13 %. V letu 2019 so največ izplačanih spodbud predstavljala sredstva prispevka za energetske učinkovitost, in sicer 52 %, sledila so sredstva Sklada za podnebne spremembe s 32 % ter sredstva Kohezijskega sklada s 16 %.

Nepovratna sredstva za izvajanje naložb morajo biti stalno na razpolago, saj se s tem lahko izvajajo naložbe enakomerno, kar pa prispeva k ustvarjanju delovnih mest, stabilnih prilivov v proračun ter k rasti gospodarstva.

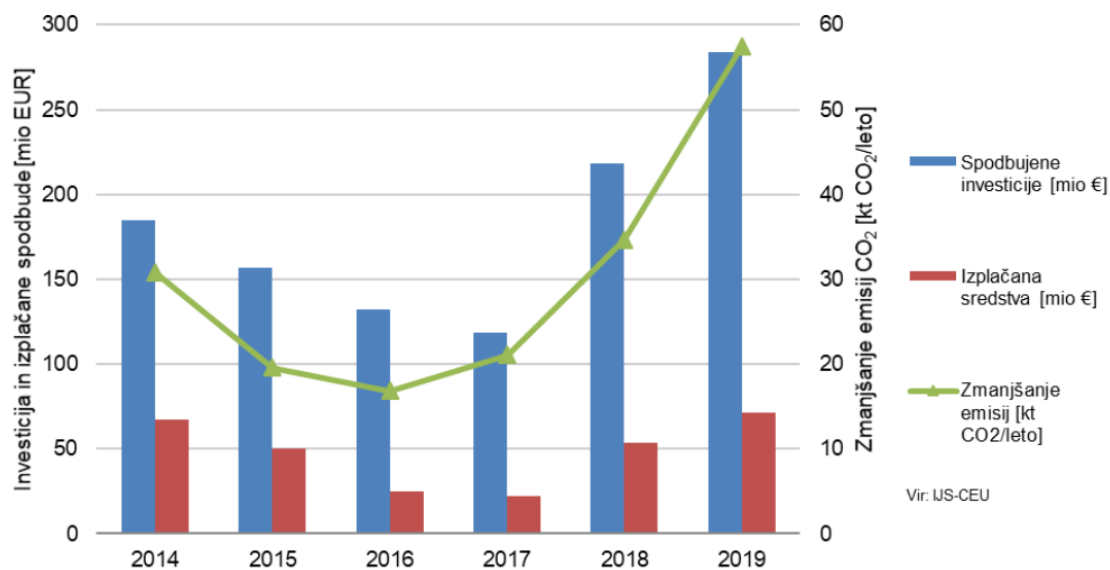

Slika 4: Izplačane nepovratne spodbude za ukrepe zmanjševanja emisij TGP po sektorjih (Vir: IJS-CEU)

Slika 5: Finančna sredstva za ukrepe zmanjševanja emisij TGP v obdobju 2014-2019 po virih sredstev (Vir: IJS-CEU)¹¹

¹¹ Za leto 2017, 2018, 2019 so vključeni samo podatki o spodbudah iz Kohezijskega sklada za sektor stavb.

Slika 6: Investicije in nepovratne finančne spodbude za ukrepe zmanjševanja emisij TGP ter učinki na zmanjšanje emisij TGP v gospodinjstvih, javnem sektorju, gospodarstvu in prometu (Vir: IJS-CEU)¹²

6 Zaključek

Z letom 2020 se obdobje izvajanja OP TGP 2020 izteka. V letu 2018 so bile emisije nižje od zastavljenega letnega cilja, prve ocene za 2019 in COVID-19 karantena v letu 2020 pa nakazujejo, da bo Slovenija uspešno dosegla zastavljen emisijski cilj v letu 2020. Za leto 2020 Slovenija prav tako izpolnjuje svoj cilj na področju povečevanja energetske učinkovitosti, medtem ko je delež obnovljivih virov energije nižji od zastavljenega cilja. Za doseganje dolgoročnih ciljev bo še naprej pomembno obvladovanje rabe končne energije zlasti v prometu, pa tudi v industriji in gospodinjstvih ter okrepljeno izvajanje vseh sprejetih ukrepov za spodbujanje izrabe obnovljivih virov energije. Izvajanje ukrepov se bo v obdobju 2021–2030 nadaljevalo v okviru *Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta Republike Slovenije (NEPN)*, ki je bil sprejet v februarju leta 2020.

¹² preliminarni podatki